

Kulttuurihistoria NYT 2018

TURUN
YLIOPISTO

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus	1
Kulttuurihistorian henkilökunta	2
Opiskelua Sirkkalassa – fuksivuodesta väitös- kirjaan	3–12
Opiskelijajärjestöt	13
Kulttuurihistorian opinnäytteet 2018	14–17
Opintojen rakenne	18–19
Taiteen kentältä tieteen kentälle – sirkustaitei- lija Pauliina Räsänen valmistui kulttuurihisto- rian maisteriksi	20–22
Historiallisen eläintutkimuksen etulinjassa – meritutkimus vei Otto Latvan Newfoundlan- din rannoilta Åbo Akademiin	23–25
Henkilökunnan palkinnot ja kunniainninnat	26
Aboagora 2019–2023: The Five Rings	27–28
Oppiaineen ulkomaanmatkat 2018–2019	29–31
Palasia etsimässä Roomassa	32–33
Suomi teki suuren vaikutuksen muistitiedon asiantuntijaan – tutkijavaihdossa Turun yli- opistolla	34–36
Kulttuurihistorian seuran toimintavuosi 2018	37
Historialliset seurat ja yhdistykset	38–39
Uusi yhdistys kokoaa pohjoismaisia mediahis- toriantutkijoita	40
Kirjajulkaisuja	42–44
Namibian ja Suomen suhteet 150 vuotta	45–46
Muita tutkimushankkeita	47–48
Humanistien muutto Arcanumiin 2020	49
Tutkimuskeskukset	50–51
Riitta Laitinen in memoriam	52
XXVI Litzen-luento	53–54
Syksyn 2019 tapahtumia	55

Pääkirjoitus

Marjo Kaartinen

Tätä kulttuurihistorian oppiaineen vuosikertomusta, lempinimeltään Nyt-lehti, on julkaistu tässä muodossaan hyvän matkaa yli 20 vuotta. Lehtemme on siis vanhempi kuin iso osa perustutkintoa suorittavista opiskelijoistamme!

Lehdellämme on vakiintunut rakenne ja muoto ja sitä on kautta vuosien toimitettu kesäharjoittelijavoimin. Alkuun harjoittelijan työpanoksesta meni iso osa mainosten hankintaan, sillä lehti kustansi niillä itsensä.

Käsissäsi on nyt numero, jossa katsotaan tavan mukaan menneisiin puoleentoista vuoteen. Lehdestä on luettavissa haastatteluja, projekti- ja kirjaesittelyjä ja monenlaista muuta kiinnostavaa. Lämmin kiitos Juuso Rekolalle tämänvuotisesta toimitus- ja suunnittelutyöstä!

Kun kirjoitan tätä esipuhetta, minut on juuri nimitetty jatkamaan laitoksen johtajana myös syyslukukauden. Se saa erityisen miettiä, onhan ensi lukuvuosi suorastaan poikkeuksellisen historiallinen koko laitokselle, mutta erityisesti kulttuurihistorialle. Vielä tämän kerran on mahdollista suorittaa entisenmuotoiset kulttuurihistorian omat perusopinnot ja saada sellainen – pian erikoisuus – omaan ansioluetteloon. Samalla alkaa myös viimeinen syksy, jolloin aloitetaan puhtaasti pääainepohjaiset aineopinnot. Ilmassa on ilman muuta

paljon haikeutta, ovathan muutokset suuria, mutta myös innokasta tulevan odotusta.

Nyt alkava lukuvuosi on viimeinen Sirkkalan kasarmilla. Muutimme Historicumiin kesällä 2006 alakampuselta. Tilamme täällä ovat kauniit, ylellisen tilavat ja aivan erityisellä tavalla historialliset. Näillä näkymin touko-kesäkuussa 2020 meitä odottavat toisenlaiset tilat, jälleen alakampusella: samoin kauniit mutta uudennlaisilla periaatteilla sisustetut tilat, joissa ei kaiu eikä kolise. Arcanumin postmoderni arkkitehtuuri on mielestäni hienoa ja odotan innolla toimimista uudennlaisessa työyhteisössä, seminaareja uusissa opetustiloissa – ja auringonlaskun hetkiä kattoterassilla.

Odotan myös tulevaa: koko alkavan lukuvuoden meillä on Fulbright-professori Yhdysvalloista, Thomas Devaney. Kannattaa hyödyntää hänen opetustaan ja asiantuntemustaan. Reima Välimäki toimii syksyn laitosjohtajakompensaatiollani yliopisto-opettajana ja vastaa perusopinnot Aikakaudet-kurssista. Maarit Leskelä-Kärjen tutkimusvapaasijaisena toimii Marika Räsänen. Muutoin opetushenkilökunta onkin aivan ennallaan. Meihin voi tutustua lähemmin verkkosivuiltamme.

Toivotan erinomaisia lukuhetkiä ja erityisesti oikein mukavaa, antoisaa ja kiinnostavaa lukuvuotta!

Sirkkalassa 7.6.2019

Kulttuurihistorian henkilökunta

Kulttuurihistorian henkilökuntaa kesäretkellä Tuorlassa 17.6.2019

Kuvassa vasemmalta oikealle takarivistä alkaen: Tapio Onnela, Niina Siivikko, Kimi Kärki, Niko Heikkilä, Sakari Ollitervo, Heli Rantala, Pekka Kolehmainen, Miira Vuoksenranta, Heidi Kurvinen, Hannu Salmi, Paavo Oinonen, Marjo Kaartinen, Marja Jalava ja Reima Välimäki. Ajantasaiset tiedot henkilökunnasta löytyvät oppiaineen verkkosivuilta.

Opiskelua Sirkkalassa – fuksivuodesta väitöskirjaan

Havaintoja ensimmäiseltä opintovuodelta

Iinestiina Lappalainen

Olen Iinestiina Lappalainen, kulttuurihistorian pääaineopiskelija ja ensimmäistä opintovuottaan lopetteleva fuksi savolaisella murteella ja kuopiolaisella taustalla.

Olen aina ollut kiinnostunut historiasta, kulttuurista ja sitä ympäröivistä poliittisista ilmiöistä, joten jatko-opinnot historian parissa tuntuivat luonnolliselta jatkumolta lukion jälkeen. Itse kulttuurihistorian pääaineopinnoista en tiennyt mitään ennen kuin vasta viime syksynä, jolloin eräs kulttuurihistoriaa opiskeleva tuutori siitti minulle infosi fuksibileiden jatkoilla. Hänen kertomansa perusteella kulttuurihistoria tuntui heti juuri minulle tarkoitetulta vaihtoehdolta.

Nyt ensimmäisen vuoden loputtua mielipiteeni on pysynyt samana. Rakastan kulttuurihistoriaa sekä sen opintoihin ja tutkimuskohteisiin liittyviä mahdollisuuksia! On mieletöntä, että vuoden aikana olen pystynyt esimerkiksi tekemään opintojeni vuoksi podcastin Berliinin muurista ja sen yli loikanneista, tutustunut 1800-luvun alun amerikkalaisiin feministeihin ja päässyt paikanpäälle katsomaan turkulaisten seksityöläisten asumuksia Turun palon jälkeiseltä ajalta.

Tulevaisuutta ajatellen olen kiinnostunut urasta kulttuuri- ja taidealoilla sekä työskentelystä feminismin ja vähemmistöjen historian parissa. Tätä opintoni tukevatkin erittäin hyvin. Vuosi yliopistossa on opettanut minulle ennen kaikkea itsenäisyyttä opiskelun saralla ja rohkaissut tekemään itseni näköisiä ratkaisuja.

Kandidutkielma – akateemisen tutkimusprosessin ensiaskeleet

Jenna Lehtonen

Olen Jenna, neljännen vuoden kulttuurihistorian opiskelija. Urakka kandidaatintutkielman laatimisessa on ohi ja on aika suunnata keskittymiseni maisterin opintoja kohti. Kahdeksaluokkalaisena en olisi ikinä osannut aavistaa tutkielmani aiheen koskevan Yhdysvaltain identiteettipolitiikkaa ja yhteiskunnallisia valta-asetelmia.

Historian opiskelu yliopistossa oli päämääräni jo neljätoistavuotiaana. Aivan pienestä asti menneisyydestä kiinnostuneena keksin yläasteella tekeväni tästä tulevaisuuden urani. Toisin mielenkiintoni keskittyi lähinnä arkeologiaan ja muinaiseen menneisyyteen. Vasta lukioaikana päätin hakea arkeologian sijaan historian pääsy-

kokeeseen. Toisen hakukerran jälkeen minulle avautui mahdollisuus kokeilla lähes rajattomasti eri sivuaineita.

Valitsin kulttuurihistorian pääaineekseni puolivahingossa. Satuvin valitsemaan kyseisestä aineesta eniten kursseja Suomen historian ja yleisen historian sijaan. Oli jopa ajankohta, jonka aikana pohdin hakevani poliittisen historian pääaineopiskelijaksi innostuttuani aineesta opiskeltuani sitä sivuaineena. Lopulta koin kuitenkin humanistisen tiedekunnan historian-tutkimuksen metodien, näkökulmien ja tradition mielekkäämmäksi ja päätin keskittyä kulttuurihistorian opintoihini.

Sivuaineinani olen opiskellut poliittisen historian lisäksi valtio-oppia, ja vaihdossa minulle tuli tutuksi Central and East European Studies, joka mielestäni kuuluu voimakkaasti yhteiskuntatieteelliseen tutkimusperinteeseen. Tästä huolimatta koen, että kulttuurihistoria on antanut minulle hyvät välineet tarkastella yhteiskuntaa, jossa elämme ja sen menneisyyttä kriittisesti ja mahdollisimman monista näkökulmista.

Kandidaatintutkintoni käsittelee yhdysvaltalaisen taiteilija Norman Rockwellin maalauksen, *Freedom from Wantin* kuvastamia yhdysvaltalaisia perheihanteita ja ”amerikkalaista” identiteettiä. Mielestäni tutkielmassani kulminoituu, mitä olen opintojeni aikana sisäistänyt. Aihe on tyypillinen kulttuurihistorian tutkimukselle, mutta kiinnostukseni politiikkaan ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin, etenkin

valtarakenteisiin ja hierarkiasysteemeihin, näkyy hyvin aiheeni taustalla.

Kandidaatinseminaarissa näkyivätkin selkeästi jokaisen kurssilaisen omat mielenkiinnon kohteet sekä sivuaineiden vaikutus tutkielmien sisällössä ja aihevalinnassa. Tämä olikin mielestäni yksi mielenkiintoisimmista aspekteista kurssissa. Mahdollisuus lukea muiden tutkielmia ja olla osana heidän tutkimusprosessejaan oman palautteen antamisen lisäksi oli mielestäni erittäin opettavainen ja mielekäs tapa ottaa ensiaskeleet akateemisen tutkimusprosessin aloittamisessa.

Tiedonhaluni tyydyttämisen ja kriittisen ajattelun kehittämisen lisäksi yliopistossa opiskelu on antanut minulle mahdollisuuden löytää omat kiinnostuksen kohteeni ja urahaaveet. Tämä taipale ei toteutunut pelkästään opiskelun ohella, vaan vaihto-opiskelumahdollisuuden ja yliopiston antamien työmahdollisuuksien summana. Mielestäni pelkkä opiskelu yliopistossa ei ole tarpeeksi oman tulevaisuuden kannalta. Muut yliopiston mahdollisuudet avartaa omaa maailmankuvaansa ja kehittää itseään työelämää varten ovat olleet minulle erittäin merkittäviä muokkaavia tekijöitä, jotka ovat valmistelleet minua työelämään siirtymistä varten ja kasvattaneet minua ihmisenä. Tämän vuoksi suosittelinkin kaikkia hyödyntämään yliopiston tarjoamia eri palveluita opiskelun ohella, oli se sitten vaihto-opiskelu, harjoittelu, vapaaehtoistyö tai projekteihin osallistuminen.

Maisterin ajatuksia

Emmi Kykkänen

Olen Emmi Kykkänen ja olen kotoisin Tampereelta. Tulin opiskelemaan Turkuun, koska kaipasin maisemavaihdosta ja Turun yliopiston humanistisen tiedekunnan oppiainevalikoima houkutteli enemmän kuin kotikaupunkini yliopiston tarjonta. Valitessani hakukohteita yhteishaussa kiinnostuin erityisesti kulttuurihistoriasta ja olin oikeastaan jo tehnyt pääainevalintani tullessani historian pääsykokeisiin.

Valinta osoittautui varsin onnistuneeksi, sillä kulttuurihistorian opiskelu on tarjonnut minulle mahdollisuuden ja välineet erikoistua omien mielenkiinnonkohteideni mukaisesti elokuvahistorian tutkimiseen. Kandidatintutkielmani käsitteli englantilaisen yläluokan kritiikkiä elokuvassa

The Ruling Class (1972). Pro gradu -tutkielmassani tutkin suomalais-ten elokuvien alkoholismikuvauksia 1940- ja 1950-luvuilla. Gradun tekeminen osoittautui sikäli mielekkääksi ja kasvattavaksi kokemukseksi, että havaitsin aidosti viihtyvänä tutkimustyöskentelyn parissa. Lisäksi totesin tutkimusaiheeni tarjoavan runsaasti mahdollisuuksia kiinnostavalle ja tarpeelliselle jatkotutkimukselle. Vähitellen syntyi ajatus väitöskirjan tekemisestä ja tutkijan uralle pyrkimisestä. Ajatus konkretisoitui teoiksi ja aloitan ensi syksynä tohtoriopinnot.

Erityisesti olen opiskeluaikani nauttinut akateemisen vapauden mahdollistamasta erikoistumisalojen moninaisuudesta. Tämä on näkynyt kursistarjonnassa, josta on löytynyt sekä omia kiinnostuksenkohteitani käsittelevää opetusta että kokonaisuuksia, jotka ovat rohkaisseet astumaan oman mukavuusalueen ulkopuolelle.

Olemme ystävieni kanssa usein vitsailleet, että täällähän voi näköjään tehdä tutkimusta melkein mistä vain. Mielestäni kuitenkin juuri ennakkoluuloton ja avoin suhtautuminen mitä erilaisimpiin asioihin ja ilmiöihin tekee kulttuurihistoriasta oppiaineen, jonka parissa on mahtavaa päästä työskentelemään jatko-opintojen merkeissä.

Jatko-opiskelijan kokemuksia

Anna-Leena Perämäki

Aloitin jatko-opinnot syksyllä 2009, maisteriksi olin valmistunut kulttuurihistoriasta saman vuoden keväänä. Yliopistoura ei ollut alun perin ensisijainen suunnitelmani valmistumisen jälkeen, mutta halusin tehdä työkseni jotain kirjoittamiseen liittyvää. Kiinnostukseni tutkimuksen tekoon oli herännyt jo graduvaiheessa. Työharjoittelussa kulttuurihistorian oppiaineessa kesällä 2008 pääsin tutustumaan henkilökuntaan ja tutkijoihin hiukan opettaja-opiskelija-asetelmaa paremmin, mikä vahvasti mielenkiintoani

tutkijan uraa kohtaan. Oppiaineessa vaikutti olevan hyvä, lämminhenkinen ilmapiiri ja halusin kuulua tuohon porukkaan. Niinpä laadin työnhaun ohessa tutkimussuunnitelman ja minut hyväksyttiin kulttuurihistorian jatko-opiskelijaksi.

Olen nyt jatko-opintojeni loppusuoralla. Jätin väitöskirjani esitarkastukseen toukokuussa ja väittelen näillä näkymin viimeistään alkuvuodesta 2020. Tutkin väitöskirjassani nuorten juutalaisnaisten 1940-luvun Ranskassa ja Alankomaissa kirjoitettuja päiväkirjoja. Tutkimukseni keskiössä ovat näiden nuorten päiväkirjanpitäjien selviytymiskeinot juutalaisvainoista.

Jatko-opintoni ovat sujuneet vaihtelevasti. Olen tehnyt väitöskirjaa päätöksissä, sillä apurahoja on ollut hankala saada. Lisäksi asuin mieheni työni vuoksi kuusi vuotta ulkomailla ja olin välillä muissa töissä ja työharjoittelussa. Taukoa jatko-opintoihin toi myös vanhempainvapaa. Ulkomailla ja myöhemmin Helsingissä asuessani kaipaasin usein oppiaineen kollegoita ja työpistettä Sirkkalassa, mutta ilokseni olen nyt viimeistelyvaiheessa saanut palata Historicumin kolmanteen kerrokseen. Kotona työskentelyssä on omat haasteensa.

Olen jatko-opintojeni aikana tehnyt paljon muutakin kuin suoraan väitöskirjaan liittyvää työtä. Olen käynyt ahkerasti ulkomaisissa ja kotimaisissa konferensseissa ja seminaareissa, kirjoittanut artikkeleita ja ollut itse mukana toimittamassa artikkelikokoelmaa. Kyseinen teos syntyi yhteistyössä

mainzilaisten ja turkulaisten kulttuurihistorioitsijoiden kesken. Tämä monivuotinen projekti, joka sisälsi useita tapaamisia vuoroin Saksassa ja Suomessa, on jäänyt mieleeni erityisen hauskana muistona jatko-opintojeni varrelta. Kaikki konferenssimatkani, tieteellisten artikkeleiden kirjoittaminen ja toimitustyö ovat toki vieneet aikaa, mutta edistäneet ainakin välillisesti myös väitöskirjaani ja luoneet tärkeitä verkostoja niin ulkomailla kuin kotimaassa.

Elämä jatko-opiskelijana on ollut erittäin antoisaa ja innostavaa mutta paikoin hyvin stressaavaa. Jatkuva apurahojen haku ja epävarmuus tulevastakin ovat vieneet voimia. Näin väitöskirjan ollessa esitarkastuksessa ja vuosien työn huipentuman, väitöstilaisuuden, häämöttäessä jo näköpiirissä olen kuitenkin tyytyväinen, etten missään vaiheessa luovuttanut. Jatko-opinnoissa parasta on ollut tutkijan työn vapaus ja kaikki mukavat, toisiaan kannustavat kollegat, joihin olen saanut matkan varrella tutustua. Myös intohimo menneisyyteen, kirjoittamiseen ja tutkimiseen on kantanut läpi vaikeidenkin vaiheiden. Tämä innostus on ehkä entisestään vahvistunut väitöskirjan intensiivisessä viimeistelyvaiheessa.

Jatko-opintojen jälkeen tarkoitukseni on kirjoittaa populaari tietokirja väitöskirjani pohjalta. Kustantaja on jo valmiina, mutta rahoitus vielä puuttuu. Myös tutkimustyön jatkaminen, mahdollisesti edelleen toisen maailmansodan aikaisten omaelämä-

kerrallisten lähteiden ja kirjoittamisen kulttuurihistorian parissa, kiinnostaa. Olen kuitenkin hakenut töitä myös yliopiston ulkopuolelta.

Tulevia ja nykyisiä jatko-opiskelijoita kehottaisin suhtautumaan yliopistouraan realistisesti. Jos tutkijan uralle lähtee, kannattaa varautua siihen, että kilpailu rahoituksesta on kovaa ja apurahojen myöntöprosentit erittäin pieniä. Edes jatko-opiskelijaksi pääseminen ei ole itsestäänselvyys, vaan selkeään ja mahdollisia rahoittajia miellyttävään tutkimussuunnitelmaan kannattaa panostaa jo jatko-opintoihin hakiessa. On hyvä olla olemassa muitakin tulevaisuudensuunnitelmia ja kerryttää työkokemusta myös akateemisen maailman ulkopuolelta, kuten itse olen tehnyt. Suosittelen kuitenkin jatko-opintoja kaikille, jotka näistä varoituksen sanoista huolimatta haluavat päästä nauttimaan tutkimustyön hyvistä puolista – akateemisesta vapaudesta ja niistä onnistumisen ja ilon kokemuksista, joita tutkimuksen teko parhaimmillaan tuottaa.

Avoin yliopisto – vastuullista mutta vapaata

Anna-Kaisa Laimi

Olen kotoisin Ruskolta Turun lähiseutulta. Tulin opiskelemaan historiaa avoimeen yliopistoon, koska olen äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja ja mielestäni näillä oppiaineilla on hyvin paljon yhtymäkohtia, erityisesti kirjallisuudessa. Olen aina ollut kiinnostunut siitä, miten historiallinen tilanne heijastuu kirjallisuuteen. Lisäksi olen hyvin tietoinen opettajien palkkauksen tiukasta kilpailutilanteesta Turun

© Anna-Kaisa Laimi

seudulla. Ajattelin, että ehkä yksi opettettavan aineen pätevyys lisää katsotaisiin edukseni tarpeen vaatiessa.

Valitsin kulttuurihistorian ja avoimen yliopiston todella epämielenkiintoisesta syystä: se oli ainoa historian opintohaara, jonka kykeni suorittamaan täysin verkko-opintoina. Olin juuri jäänyt äitiyslomalle, kun halusin aloittaa historian opiskelun, ja lähiopetus oli kokonaan poissuljettu mahdollisuus. Moodlen välityksellä käyty opiskelu omaan tahtiin oli paras ratkaisu siihen elämäntilanteeseen.

Viihdyin opinnoissani varsin hyvin. Ne olivat todella kivaa vaihtelua vauvantuoksuiseen arkeen. Verkko-opiskelu oli aika vapaata ja erittäin omaehtoista. Huomasin, että opiskelijoiden kesken oli todella paljon vaihtelua siinä, miten vakavasti opiskelu otettiin. Joskus ärsytti suuresti se, että ryhmätöissä muilla ei ollut samaa motivaatiota kuin itselläni. Se oli ehkä verkko-opintojen ikävämpi käänköpuoli. Esimerkiksi seminaarityötä tehdessä monet antoivat kommentin sinne, toisen tänne, mutta eivät todella panostaneet kurssiin ja verkkokeskustelua vaativaan työskentelyyn.

Kirjoitin oppinnäytetyöni siitä, miten yläkoulun historian oppikirjoissa käsitellään kansallista heräämistä. Aihe kiinnosti minua, koska tähän aikakauteen liittyy vahvasti myös kirjallisuus. Runeberg, Topelius ja Lönnrot ovat niitä kirjailijoita, joita käsittelemme äidinkielenkin oppitunneilla. Kansallisella heräämisellä on merkittävä rooli siinä, miten kulttuurimme on

muovautunut. Seminaarityön tekeminen oli yllättävän raskasta. Olin asennoitunut siihen vähän turhan ylimalkaisesti. Ajattelin, että olinhan jo paria vuotta aiemmin kirjoittanut pro gradu -tutkielmani suomen kielessä, joten eihän yksi pieni seminaarityö olisi mitään. Loppujen lopuksi oli todella työlästä omaksua täysin eri oppiaineen tutkielman käytännöt ja osata muuttaa omaa näkökulmaa kulttuurihistorian suuntaan. Olin ehkä liikaa jo uppoutunut koulumaailmaan ja pedagogiseen näkökulmaan. Onneksi apuna oli auttava ja kannustava, mutta myös hyvällä tavalla vaativa, ohjaaja, jonka neuvon avulla lopulta sain kasaan työni.

Opintoni avoimessa yliopistossa päättyivät keväällä 2018. Seminaarityön jälkeen sain kasaan aineopinnot, ja sen myötä tavoittelemani pätevyyden historian opettajaksi yläkouluun. En toistaiseksi ole ajatellut jatkavani opintoja, mutten myöskään täysin poissulje sitä mahdollisuutta, että vielä joskus palaan takaisin koulun – tai läppärin – penkille.

Avoimet opinnot opettivat minulle paljon itsenäistä työskentelyä ja oman opiskelun suunnittelua. Kun ei ole ollenkaan lähiopiskelua, on pakko pitää itse huolta siitä, että opiskelu tulee tehtyä kotona. Se vaatii itsekuria ja hyvää motivaatiota. Lisäksi opin tietenkin paljon myös kulttuurihistoriasta ja tiedän osaavani hyödyntää oppimaani myös työssäni äidinkielen ja kirjallisuuden opettajana.

Kulttuurihistoriaa avoimessa yliopistossa

Hanne Koivisto

Kulttuurihistorian perus- ja aineopin-
toja voi opiskella avoimessa yliopis-
tossa ohjattuina verkko-opintoina tai
yhteistyöopistojen järjestämällä kurs-
seilla. Turussa avoimen yliopiston
opiskelijat voivat osallistua myös kam-
puksella järjestettävillä kursseille, jos
ryhmissä on tilaa.

Verkkokurssit noudattavat viik-
koaikatauluja, mutta niiden tehtä-
vät eivät ole kellonaikaan sidottuja.
Näin ollen verkko-opinnot tarjoavat
enemmän vapautta päivän ajankäytön
suunnitteluun kuin perinteinen kam-
pus-opiskelu.

Verkkokurssit rakennetaan siten,
että niissä luetaan tekstejä, joiden poh-
jalta kirjoitetaan tehtäviä, kommentoi-
daan niitä yhdessä ja laaditaan usein
lopuksi vielä essee. Myös kirjatentit
suoritetaan omalta koneelta tai kirjoi-
tetaan tenttikirjoista lukupäiväkirjoja
omaan tahtiin. Verkko-opiskelussa
kirjoitustaito harjaantuu nopeasti.

Verkko-opiskelu on joustavaa,
mutta vaatii toisaalta kurinalaisuutta ja
määrätietoisuutta. Se on yksinäisem-
pää kuin perinteinen kampus-opis-
kelu, vaikka verkkokursseillakin
muodostuu ryhmiä, joissa opiskelijat
tutustuvat toisiinsa, kun suorittavat
yhdessä kurssin toisensa jälkeen.

Jotkut tulevat opiskelemaan kult-
tuurihistoriaa avoimeen yliopistoon,
koska haluavat saada tuntumaa yli-
opisto-opintoihin ja varmistua sii-

tä, että ala todella kiinnostaa. Jotkut
taas ovat jo työelämässä ja haluavat
täydentää opintojaan tai harrastuk-
sekseen lukea lisää. Esimerkiksi opet-
tajana toimivat hankkivat aineen opet-
tajan pätevyyden avoimen kautta. Ja
niitäkin on, jotka opiskelevat toisessa
yliopistossa ja ottavat kulttuurihisto-
rian avoimen yliopiston kautta sivuai-
neekseen.

Avoimesta yliopistosta voi auela
välä yliopisto-opintoihin. Joka vuosi
valitaan parhaiten menestyneitä jatka-
maan lukujaan tutkinto-opiskelijoina.
Kulttuurihistorian kiintiö on 5 opiske-
lijaa vuodessa. Jos taustalla on jo kor-
keakoulututkinto, voi hakea suoraan
maisteriopintoihin omassa kiintiössä.
Näilläkin opiskelijoilla on usein poh-
jana avoimen yliopiston opintoja.

Avoimessa yliopistossa suoritettut
arvosanat kelpaavat sellaisenaan tut-
kintoon, minkä vuoksi ne lyhentävät
jäljelle jäävää opintoaikaa.

Kuin yhtä suurta perhettä – Kritiikki opiskelijajärjestönä

Mikko Saira

Olen pitkään jäsentänyt maailmaa menneisyyden perspektiivistä. Nykyisyyden ymmärtäminen menneisyyden avulla on ollut minulle tapa ymmärtää itseäni ja ympärilläni olevaa maailmaa. Kotimaisen kulttuurin ymmärtäminen oli itseäni kiinnostanut asia, joten päädyin hakeutumaan Turun yliopistoon opiskelemaan Suomen historiaa. Varsinkin uuden ajan alun historia oli seikka, joka sai minut kiinnostumaan Suomen historiasta, ja tämän aikakauden tietoja olenkin onnistunut kerryttämään pääaineeni opinnoissa hyvin. Koska olen halunnut tuntea historiaa monipuolisesti, olen opiskellut sivuai-

neena poliittista historiaa Turun yliopistossa.

Opiskelijaelämä monine piirteineen kiinnosti minua, sillä olin seurannut teekkariveljeni menoa Tampereella muutaman vuoden ajan. Kritiikki järjestönä vetosi minuun heti, kun aloitin opinnot. Yhteisö oli avoin ja lämminhenkinen, kuin yhtä suurta perhettä. Kritiikki oli jotakin, johon koin olevani tervetullut omana itsenäni. Koska koin Kritiikin itselleni niin tärkeäksi jo alusta alkaen, halusin mukaan hallitukseen kehittämään yhdistyksen toimintaa.

Minut houkuteltiin ryhtymään hallituksessa koulutuspoliittiseksi vastaavaksi, joskin sellaisella mainoslau-seella, että se on sellainen rento pesti, jossa pidetään opiskelijoiden ja henkilökunnan hyviä välejä yllä. Tämä oli osa totuutta, mutta pian sain huomata, että kopon hommissa on oikeastikin paljon tekemistä. Kaiken lisäksi olin aluksi täysin pihalla kaikesta yliopiston hallintoon liittyvistä asioista, puhumattakaan valtakunnallisesta koulutuspolitiikasta. Onneksi kopoparini oli enemmän kartalla asioista, joten alku ei ollut niin vaikea, mitä se olisi voinut olla.

Kopovuosi oli itselleni tärkeä ja opettavainen vuosi, joten päädyin hakeutumaan seuraavaan hallitukseen varapuheenjohtajaksi, ja minut jopa valittiin kyseiseen pestiin. Varapuheenjohtajana pääsin olemaan hallituksessa yleishyödyllinen apuri, joka tsemppasi ja auttoi muita hallituslaisia, jotta hyvä ilmapiiri säilyisi koko

A photograph of a young green plant with many small leaves growing out of a crack in a rough, grey stone wall. To the right of the plant is a white vertical downspout. The background shows a yellow wall above the stone. The text is overlaid on the right side of the image.

järjestössä. Koska koin, että yhteisten asioiden hoitaminen ja hyvän ilmapiirin ylläpitäminen toivat elämäni paljon mielihyvää, päätin myös hakea Kritiikin puheenjohtajaksi. Olin ainoa hakija pestiin, eikä minun puheenjohtajuuttani tyrmätty yhdistyksen syyskokouksessa, joten lopulta minusta tuli järjestön puheenjohtaja. Tämä on itselleni tärkeä asia, sillä on mahtavaa jättää itselleni rakkaaseen järjestöön jälki puheenjohtajuuden kautta.

Kritiikin toiminnassa minulle on aina ollut tärkeintä luoda panoksellani yhteisöä, jossa jokainen tuntee olonsa mukavaksi. Puheenjohtajana olen halunnut olla helposti lähestyttävä ja halunnut ylläpitää rentoa meininkiä niin hallituksessa kuin koko järjestössä. Minulle on tärkeää, että järjestössä jokainen saa olla sellainen kuin on, sekä kokea olevansa yhteisölleen merkittävä jäsen. Tätä edistääkseni haluan johtaa esimerkillä, eli olla kaikkien kaveri ja ylläpitää iloista ja rentoa tunnelmaa, mutta kuitenkin ottaa vastuuni ja yhteisön asiat vakavasti.

Kritiikki ry

Kritiikki on Turun yliopiston vuonna 1958 perustettu historia-aineiden ainejärjestö. Yhdistyksen tärkeimmät tehtävät ovat alan opiskelijoiden etujen ajaminen yliopisto-organisaatiossa ja jäsenten integroiminen opiskelijaympäristöön erilaista vapaa-ajan toimintaa järjestämällä. Yhdistys julkaisee myös neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Kritiikki-lehteä, joka on ilmestynyt vaihtelevilla nimillä vuodesta 1960 saakka. Kaikki Turun yliopiston historian opiskelijat ovat tervetulleita osallistumaan Kritiikin toimintaan.

Historian Opiskelijain Liitto (HOL)

HOL on kaikkien suomalaisten korkeakoulujen historian opiskelijoiden kattojärjestö, joka valvoo ja ajaa historian opiskelijoiden etua. Liittoon kuuluu 11 ainejärjestöä seitsemästä eri yliopistosta. Seuran toiminnan näkyvin osa on vuosittaiset kevät- ja syysseminaarit, jotka toimivat yhdyssiteenä eri yliopistojen opiskelijoiden välillä. Seminaarien teemat pyritään valitsemaan järjestäjäkaupungin erityisosaamisalueiden mukaan. Kaikki Kritiikin jäsenet ovat automaattisesti myös HOL:n jäseniä.

International Students of History Association (ISHA)

ISHA on vuonna 1990 perustettu eurooppalainen historian opiskelijoiden yhteistyöjärjestö, jonka jäsen myös Kritiikki on. Järjestön tavoitteena on edistää kansainvälistä historian opiskelijoiden yhteistyötä. Turun ISHA:n osasto järjestää säännöllisesti tapahtumia kaupungin opiskelijoille.

Lisätietoja:

<http://kritiikki.utu.fi/>

<http://hol.fi/>

<https://isha-international.org/>

Kulttuurihistorian opinnäytteet 2018

Marjo Kaartinen

Kulttuurihistorian pro gradu -tutkielmien lähdeaineistojen kirjo oli vuonna 2018 tyyppillisen lavea. Paljon hyödynnettiin omaelämäkerrallisia aineistoja, kuten päiväkirjoja ja omaelämäkertoja, mutta myös lehdistöä. Mukana oli myös meille varsin uudenlaista aineistoa, kuten ihmisluita ja videopelejä. Liekö ajan merkki, että aiheet olivat monen kohdalla perin synkkiä tai ainakin hyvin vakavia. Ne liikuivat sarjamurhaajista sirkustaitelijoihin. Ajallisesti tutkielmat fokusoituivat tänäkin vuonna etenkin 1800- ja 1900-lukuihin.

Katseita 1800-luvulle

Elina Suominen tarkasteli tutkielmassaan englantilaisen Anne Listerin ymmärrystä itsestään. Lähteenä olivat tämän toimitetut päiväkirjat. Lister oli poikkeuksellinen hahmo ajassaan, 1800-luvun alun vauraasta maanomistajaperheestä tullut nainen, joka toteutti itseään ja seksuaalisuuttaan hyvin moderneiksi ymmärtämillämme tavoilla. Luokkatietoinen Lister rakensi käsitystä itsestään voimakkaasti etenkin suhteessa samasukupuoliseen rakkauteen.

Australian alkuperäisväestön suojelukysymys toimi kontekstina ja rajaavana tekijänä Saara Kilposen

1840–1860-lukuihin fokusoituneessa tutkielmassa. Hän tarkasteli suojelukeskustelusta nousevia rasismien ja maskuliinisuuden teemoja, mutta pohdintaa sai osakseen myös alkuperäisväestön sukupuuttouhka. Lähdeaineistona Kilposella oli joukko australialaisia sanomalehtiä.

Pauliina Räsänen liikkui viihdepiireissä tarkastellessaan kolmea 1800-luvun lopulla esiintynyttä naistaiteilijaa, taikataiteilijatar Pauline Schmidtiä, nuorallatanssija Elvira Madigania ja primadonna Oceana Renziä. Räsänen tutkimus aukoi uusia uria, sillä sirkuksen ja varieteen naistoimijoita on tutkittu erittäin vähän Suomessa, mutta myös maailmalla. Räsänen onnistuu tuomaan monipuolisella lähdeaineistolla tutkimansa naiset takaisin valokeilaan, jonne he kuuluvat.

Turkulaista historiaa

1800-luvun jälkipuolen ja 1900-luvun alun suomalaisessa kulttuurissa pysytteli myös Marjo Brunow-Ruola, joka tutkielmassaan fokusoitui turkulaisen vauraan porvarisrouvan Héléne Jacobssonin elämäntapaan. Brunow-Ruola osoittaa, miten läpeensä viktoriaaninen kulttuuri hallitsi myös turkulaisen mahtiporvariston elämää, sen arkea, kodin sisustusta ja kesänviettoa.

Turussa oli myös Laura Kokon tutkielman fokus, sillä hän tarkasteli yliopistomme kirjaston johtajan Volter Kilven (1874-1939) kirjailijuutta, kirjoittamisen ehtoja ja ennen kaikkea kiehtovaa kysymystä siitä, miksi Kilpi

ei kirjoittanut. Mielenkiintoisella tavalla lukijan ennakko-oletukset miehen naista helpommista kirjoittamisen ehdoista ainakin osin kumoutuvat tässä tutkielmassa.

Toisen maailmansodan jälkeinen Suomi

Tapakulttuurin teemoja tutki Saija Suominen, jonka tutkielman fokus oli Suomessa käytyä keskustelua tanssikiellon kumoamisesta syyskuusta 1944 huhtikuun 1945 loppuun. Lähdeaineistonaan Suominen käytti etenkin sanomalehtien mielipidekirjoituksia. Suomalainen tanssikielto oli sodan aikana poikkeuksellisen ankara, joten teema tarjosi kiintoisia näkymiä viime vuosisadan vaihteen suomalaiseen yhteiskuntaan.

Samaan historialliseen ajankohdtaan fokusoitui myös Emmi Kykkänen tutkielmassaan. Hän tarkasteli alkoholismikuvauksia suomalaisessa näytelmäelokuvassa 1948-1958 ja hyvinkin poikkeuksellisesti oli vuoden ainoa elävään kuvaan liittyvän tutkielman valmiiksi saanut kulttuurihistorioitsija. Kykkäsen tutkielma nostaa kiintoisesti esiin alkoholismin sairausluokituksen kehityksen elokuvien lukukontekstina.

Pohjois-Amerikasta ja lähihistoriasta

Laura Hynninen pohti Pohjois-Amerikkaan kohdistuvassa tutkielmassaan Charles Eastmanin (1858–1939) omaelämäkerrallisissa teoksissa esiin nousevan dakota-hengellisyys ja kristillisyyden välistä jännitettä. Eastman

eli alkuperäisväestöön kuuluvana kahden kulttuurin välissä, mikä rakentui hänen ajattelussaan olennaiseksi tekijäksi. Hynninen tulkitsee Eastmanin teoksista viimeisimmän, *From the Deep Woods to Civilization* (1916) olevan ehdotus kristinuskon ja dakota-hengellisyys välillä rakentuvaksi synteetiksi.

Myös Janika Siron tutkielma kohdistui yhdysvaltalaiseen kulttuuriin ja tällä kertaa varsin hurjaan aiheeseen: sarjamurhaajakulttuuriin. Siron fokus oli Zodiac Killerissä, 1970-luvun kauhua herättäneessä sarjamurhaajasessa, jonka identiteetti jäi selvittämättä. Hän pohti sitä, miten älykkyyden ja sarjamurhaajuuden kytkös muotoutui Robert Graysmithin (s. 1942) kahdessa teoksessa.

Haron Wallianderin historian alalla hyvinkin pioneeriluonteisessa tutkimuksessa fokus oli kahdessa videopelissä: *Codeman ICEMAN* ja *Sid Meier's Covert Action*. Walliander tarkastelee näistä vuosina 1989 ja 1990 valmistuneita pelejä kylmän sodan viholliskuvan konteksteissa ja luo myös käyttökelpoisia menetelmiä videopelin historialliselle tutkimukselle.

Lähihistoriaa tarkasteli myös Valeria Kuznetsova, jonka tutkielma dekonstruoii kahden viime vuosikymmenen turismia, post-turismia ja anti-turismia Berliinissä. Tutkielmassa nousee kiintoisesti esiin paikallisten turistivastaisuus mutta myös se, miten kaupunki väistämättä muuttuu myös turismin mukana.

Hanna Haverisen soveltavan kult-

tuurihistorian piiriin kuuluneen tutkielman aiheena oli turkulaisen Julinin tontin kaivausten luulöydöt ja niiden kohtalot. Haverisen elinkaaritarkastelussa kysymys ihmisjäänteiden käsittelystä arkeologisessa tutkimuksessa, niiden myöhemmissä säilytystilanteissa nostaa esiin nykyhetken tieteessä olennaisia kysymyksiä, jotka koskettavat myös ihmistieteilijöitä, niin historioitsijoita, museologeja, arkeologeja kuin luututkijoita ylipäänsä: milloin ihminen lakkaa olemasta ihminen ja milloin hänestä tulee näyte?

Väitöskirjat

Väitöskirjoja kulttuurihistoriassa tarkastettiin vuonna 2018 kaksi. Toukuun 5. päivänä väitteli Elina Virtanen vapaaherratar Ruth Munckia (1886-1976) tarkastelevalla väitöskirjallaan. Virtanen fokusoitui tutkimuksessaan ensisijaisesti Munckin muistoihin itsestään ja elämästään, siihen, miten tämä rakensi muistoaan. Tutkimus rakentuu neljästä pääluvusta, joista ensimmäinen tarkastelee Munckin nuoruusvuosien avainkokemuksia jääkäreiden sairaanhoitajana Saksassa ja sitten Suomen sisällissodassa. Nämä vuodet olivat Munckin myöhemmissä muistoissa hänelle kaikkein tärkeimmät.

Toinen osa fokusoituu Munckin vuosiin Lotta Svärd -järjestössä, jossa olennaiset ja merkittävimmät vuodet hän toimi suomalaisten SS-miesten parissa. Merkityksellistä tämä toiminta oli Munckin loppuelämälle erityisesti siksi, että se toi hänelle tuomion

maanpetoksesta. Tähän fokusoituu kolmas pääluku, joka tarkastelee kuulustelujen oikeudenkäynnin ja vankilavuosien muistamista. Viimeisessä luvussa ovat keskiössä Munckin vanhuusvuodet. Täällä näkökulma tosin kääntyy jälleen menneeseen, tapoihin, joilla hän vanhana muistelee menneitä.

Joulun alla, 8. joulukuuta, väitteli Maiju Kannisto tyystin toisenlaisella aiheella. Hän tarkasteli mediahistoriallisessa tutkimuksessaan tapaustutkimuksena MTV3-kanavan historiaa ja ennen kaikkea sen tuotantokulttuurin muutosta Suomessa.

Kannisto fokusoitui etenkin yhtiön identiteettiin – siihen, mitä ”maikari” on ollut ja mitä se tahtoi olla. Hän tarkasteli kohderyhmien muotoutumista eli katsojaprofilointia sekä ohjelmajaprofilointia ja ohjelmien tuotannon strategioita. Kannisto tunnisti kanavan historiassa selkeät kaudet ja nosti niiden kautta jännittävästi esiin polkua, joka kulki kohti bränditaloutta.

Kanniston väitöskirja on muodoltaan artikkeliväitöskirja ja se onkin nyt historian alalla tuore ja toimiva esimerkki siitä, miten artikkeliväitöskirjan ja sen johdanto-osuuden voi rakentaa.

Artikkeli on ilmestynyt aiemmin *Kritiikki*-lehden numerossa 1/2019.

Pro gradu -tutkielmat 2018

Marjo Brunow-Ruola: *Hélène Jacobsson (1854-1928) viktoriaanisen elämäntyylin edustajana Turussa.*

Hanna Haverinen: *Haudasta takaisin hautaan? Julinin tontin ihmisjäännösten elinkaaritarkastelu 1960-luvulta 2000-luvulle.*

Laura Hynninen: *Hengellisyys ja rakentuminen Charles Eastmanin kirjallisuudessa 1800-luvun jälkipuoliskon ja 1900-luvun alun Yhdysvalloissa ja Kanadassa.*

Saara Kilponen: *Hyvä, paha suojele. Rasismi ja uudisasukkaiden maskuliinisuus keskustelussa Australian alkuperäisväestön suojelusta 1840–1860-luvuilla.*

Laura Kokko: *Miksi Volter Kilpi ei kirjoita? Volter Kilven kaunokirjallisen vaikenemisen kausi 1903–1933.*

Valeria Kuznetsova: *Deconstructing Tourism in Berlin in 2000s–2010s: Urban Trends, Tourist Identities and Local Transformation.*

Emmi Kykkänen: *Viinanhimo syntinä ja sairautena. Alkoholismikuvaukset suomalaisissa näytelmäelokuviissa 1948–1958.*

Pauliina Räsänen: *Esiintyvä naistähteys 1870–1890-lukujen Suomessa: Taikataiteilijatar Pauline Schmidt,*

nuorallatanssija Elvira Madigan ja primadonna Oceana Renz.

Janika Siro: *“Had there ever been a greater mystery?” Älykäs sarjamurhaaja Robert Graysmithin Zodiac Killer-teoksissa 1986 ja 2002.*

Elina Suominen: *Omilla ehdoillani. Anne Listerin (1791–1840) päiväkirjoissa rakentuva ymmärrys itsestään ja elämästään.*

Saija Suominen: *”Surut nurkkaan, taas saa tanssia!”: Suhtautuminen tanssi kiellon kumoamiseen sotien jälkeisessä Suomessa.*

Haron Walliander: *Digitaaliset viholliset. Kylmän sodan lopun viholliskuva Codename: ICEMAN (1989) ja Sid Meier’s Covert Action (1990) peleissä.*

Väitöskirjat 2018

Maiju Kannisto: *Ohjelmayhtiöstä ”merkintekijäksi”. MTV ja kaupallisen television tuotantokulttuurin muutos Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle. Turun yliopiston julkaisuja C 461. Turun yliopisto: Turku 2018.*

Elina Virtanen: *Schwester, lotta ja maanpelturi. Ruth Munckin (1886–1976) muistot ja tulkinnat elämänsä kulusta. Siggillum: Turku 2018.*

Opintojen rakenne

Kulttuurihistorian opinnot rakentuvat kandidaatintutkintoon kuuluvista perus- ja aineopinnoista sekä maisterintutkintoon kuuluvista syventävistä opinnoista. Kandidaatintutkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä, josta pääaineen opintoja on 25 op perusopintoja ja 45 op aineopintoja. Lisäksi tutkintoon kuuluu 110 op muita opintoja. Kulttuurihistorian pääaineopiskelijat voivat suorittaa joko kulttuurihistorian omat perusopinnot tai arkeologian ja historian yhteiset perusopinnot.

Maisterintutkintoon kuuluu 80 op pääaineen syventäviä opintoja ja 40 op muita opintoja. Tohtorin tutkintoon vaaditaan 180 op:n laajuinen väitöskirja sekä 60 op:n laajuiset muut opinnot, joista vähintään 20 op täytyy olla pääainetta. Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksella tohtorikoulutusta koordinoi tohtori-ohjelma Juno.

Arkeologian ja historian perusopinnot, 25 op

- P1. Historian taito, 5 op
 - P1.1. Johdatus opintoihin ja opiskelutaitoihin
- P2. Näkökulmia menneisyyteen 20 op
 - P2.1. Avauksia arkeologiaan, 5 op
 - P2.2. Kulttuurihistorian aikakaudet, 5 op
 - P2.3. Suomen historian linjat ja murrokset, 5 op
 - P2.4. Yleisen historian keskeisiä kysymyksiä, 5 op

Kulttuurihistorian perusopinnot, 25 op

- P1. Johdatus opintoihin ja opiskelutaitoihin, 0 op
- P2. Kulttuurihistorian aikakaudet, 5 op
- P3. Kulttuurihistorian metodologia ja historia, 5 op
- P4. Kulttuurihistoria ja menneisyyden läsnäolo, 5 op
- P5. Kulttuurihistorian tutkimusalat, 10 op

Kulttuurihistorian aineopinnot, 45 op

- A1 Avaintekstejä kulttuurihistoriaan, 5 op
- A2 Kulttuurihistorian kirjoittaminen, 5 op
- A3 Kulttuurihistorian teemoja, 5–15 op
- A4 Kulttuurihistorian metodologia, 10 op
 - A4.1. Digitaaliset ihmistieteet, 5 op
 - A4.2. Tutkimusmenetelmät ja teorat, 5 op
- A5 Kandidaattiseminaari ja -tutkielma, 10 op
- A6 Kulttuurin kentälle, 0–10 op
 - A6.1 Arkisto, museo, muisti, 5 op
 - A6.2 Kulttuurituotanto ja talouden kulttuuri, 5 op
 - A6.3. Työharjoittelu, 5 op

- 1. Risteävät maailmat – kulttuurien kohtaaminen
- 2. Lukeminen ja kirjoittaminen
- 3. Tunteet, aistit ja mielikuvitus
- 4. Käsien kosketeltava kulttuuri
- 5. Tiede ja teknologia
- 6. Populaari- ja mediakulttuuri
- 7. Taiteen kulttuurihistoria
- 8. Perhe, suku, kansakunta
- 9. Sukupuoli
- 10. Aate, ideologia, utopia
- 11. Katastrofi, trauma ja väkivalta
- 12. Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus
- 13. Yhden aikakauden kulttuurihistoria

Kulttuurihistorian syventävät opinnot, 80–120 op

- S1. Miten kulttuurihistoriaa tehdään, 5 op
 - S1.1 Tutkimusverstaas, 3 op
 - S1.2 Tutoriaalit, 2 op
- S2. Teemaryhmät, 10 op
- S3. Historia, teoria ja metodologia, 10–30 op
- S4. Maisteriseminaari, 10 op
- S5. Erikoistumisopintoja, 5–25 op
- S6. Pro gradu -tutkielma, 40 op

Kulttuurihistorian jatko-opinnot, 150–240 op

- Perehdytys jatko-opintoihin, 1 op
- Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö, 2 op
- Tutkijaseminaari, 10–15 op
- Teoreettis-metodologiset ja oppihistorian opinnot, 10–15 op
- Tieteellinen kirjoittaminen ja esitelmät, 5–15 op
- Opetustaidot, 0–10 op
- Asiantuntijuus yhteiskunnassa, 0–10 op
- Valinnaiset opinnot, 0–10 op
- Väitöskirja, 180 op

Taiteen kentältä tieteen kentälle – sirkustaiteilija Pauliina Räsä- nen valmistui kulttuurihistorian maisteriksi

Juuso Rekola

Kulttuurihistorian oppiaineessa on vuosien saatossa tehty pro gradu -tutkielmia mitä moninaisimmista ja mielenkiintoisimmista aiheista. Viime vuonna kirjavaan aiheiden joukkoon lukeutui sirkus, kun esiintyvä sirkustaiteilija ja taikuri Pauliina Räsänen valmistui kulttuurihistorian maisteriksi tutkielmallaan *Esiintyvä naistähteyks 1870–1890-lukujen Suomessa: Taikataiteilijatar Pauline Schmidt, nuorallatanssija Elvira Madigan ja primadonna Oceana Renz*.

Pauliina Räsäsellä on takanaan pitkä ja menestyksekkäs sirkustaiteilijan ura. Hän tuli alalle alun perin telinevoimisteluharrastuksen kautta. Sirkuksessa oli mahdollisuus samanlaiseen akrobatiaan, mutta sirkuksen taiteellinen luonne mahdollisti suuremman ilmaisunvapauden. Trapetsitaiteilijaksi erikoistunut Räsänen toteaa myös, että esiintyminen on yksinkertaisesti mukavaa.

Räsänen valmistui sirkustaiteilijaksi Montrealin *École nationale de cirque* -koulusta. Koulu antoi hyvät työkalut uraa varten, ja hänet onkin nähty trapetsilla muun muassa Montrealin Cirque Éloizessa ja Cirque de

Soleilin ensimmäisenä suomalaisena, osana monivuotista *Alegria*-tuotantoa. Vaikka työ on näyttävää, taiteilija kertoo, että samalla se on myös vaativaa ja käytännössä lavalla näkyy vain pieni osa kaikesta tehdystä. Ammattiin kuuluu runsaasti fyysistä ja taiteellista harjoittelua sekä tuotanto- ja suunnittelutyötä. Räsänen asuu nykyisin Kustavissa ja tekee sirkustöitä oman Art-Teatro-yrityksensä kautta.

Kulttuurierojen ja naistähtien jäljillä

Esiintyjä kertoo aina olleensa kiinnostunut kulttuurista ja erityisesti ihmisten kulttuurisista identiteeteistä. Hän kertoo kansainvälisen työkokemuksen kautta havainneensa, kuinka ihmisissä on paljon samaa, mutta myös paljon erilaisuutta, joka johtuu usein kulttuurieroista. Räsänen kertoo anekdootin siitä, miten kulttuurierot näkyvät työnteossa: ”Muistan, kun olimme Cirque de Soleilin kanssa esiintymässä Lontoossa, ja olimme juuri tulleet Japanin-kiertueelta. Siellä meillä oli mukana klovneriaesityksiä, joille Lontoossa ei naurettukaan. Japanissa kaikki meni hyvin ja klovnit olivat erittäin hauskoja, mutta kun siirryttiin Lontooseen, nauru ikään kuin lopahti. Ohjelmanumeroita piti muuttaa sen takia, että huumorintaju oli Englannissa niin erilainen.”

Taiteilija toteaa, että kulttuurihistoria houkutteli myös siksi, koska hän halusi ”opiskella jotain, joka on riittävän erilaista ja joka poikkeaa tavallisesta työstäni”. Vaikka kulttuurihistorian opinnoissakin on eräänlaista

esiintymistä esimerkiksi esitelmien muodossa, Räsänen opinnot koostuivat ennen kaikkea kirjoittamisesta ja analysoinnista. Opiskelun sovittaminen jo valmiiseen, pitkäaikaiseen sirkusuraan ei ollut itsestään selvää. ”Kyllä se vaati paljon työtä, että sai sovitettua kaiken. Onneksi yliopistossa on kuitenkin vielä mahdollista opiskella vapaammin, että pystyy sovittamaan deadlineja ja aikatauluja.” Hän kertoo kokeneensa opiskelijoille hyvin tyypillisiä tilanteita, ajankäytön aliar-

vioimisesta tiedostomuodoista aiheutuviin teknisiin ongelmiin.

Räsänen kokee kuitenkin oppineensa paljon opintojen aikana ja avartaneensa maailmankatsomustaan entisestään. Vaikka kanssaopiskelijoiden käsitys sirkusmaailmasta oli rajattua, aiheeseen suhtauduttiin seminaareissa suurella mielenkiinnolla. Kulttuurihistorian maailmaan oli helppo päästä sisään. ”Teemaryhmissä oli hyvin paljon keskustelua, mikä oli todella mielenkiintoista, kun kaikil-

la oli niin erilaisia aiheita. Siitä oppi sellaisia kurkistusikkunoita erilaisiin maailmoihin.” Taiteilija sai tukea myös kollegoiltaan epätavallistenkin menetelmien kautta. Esiintyjä kertoo, kuinka hän pyysi ystäväänsä soittamaan nauhalle sirkustaiteilija Oceana Renzin esiintymismusiikkia internetistä löytyneiden nuottien pohjalta. ”Pystyin aika hyvin rakentamaan sen, millä tavalla tavoin hän on numeronsa mahdollisesti esittänyt 1800-luvun lopussa.”

Sirkuskokemuksesta oli siis ehdottomasti hyötyä naistähtien jäljittämässä. Koska videomateriaalia ei ole, taiteilijat eivät itse jättäneet itseltään kirjallisia lähteitä ja sirkustaiteesta on yleensä jäänyt jälkipolville vain valokuvia tai sanomalehtiartikloita, lähteiden analyysi vaatii perehtymistä aiheeseen. Aiheen läheisyys sai opiskelijan myös pohtimaan työnsä etiikkaa. ”Asiat voi helposti ehkä liiankin vahvasti kokea nykypäivän näkökulmasta”, hän tunnustaa. Esimerkiksi Pauline Schmidt lopetti luovan uransa mentyyään naimisiin, mitä ei pidä arvostella, vaan ymmärtää sen ajan näkökulmasta. Räsänen hymähtää, että mukavinta olisi ollut, jos sirkustaiteilijoiden kanssa ”olisi voinut keskustella henkilökohtaisesti ja kysyä, että ’miksi teit näin’”.

Historiasta mallia esiintymisiin

Tuore maisteri toteaa, että kulttuurihistorian opinnot ovat olleet monella tasolla hyödyllisiä. Opiskelu on vaikuttanut positiivisesti ohjaus- ja suunnit-

telutyöhön sekä organisointikykyyn. Kulttuurihistoria on myös auttanut hahmottamaan ja analysoimaan paremmin ihmisten välisiä kulttuurisia eroja. Kulttuurihistorian opinnot näkyvät taiteilijan tulevissa projekteissa hyvin konkreettisella tavalla, tempuissa ja rekvisiitassa. ArtTeatron järjestämä Saariston sirkusfestivaali 2019 Kustavissa 4.7.–3.8. hyödynsi teemoissaan esoteriaa. Räsänen esiintyy nykyisin myös taikurina. Hänen taikanäytöksensä *Spiritism Amusante* on saanut paljon inspiraatiota Pauline Schmidtin ja muiden 1880-luvun naistaikureiden sekä meedioiden esityksistä. Näytös nähtiin 15.6. ja 24.8. 2019 Tarvaspään ateljeessa Espoossa, Nina Kokkisen kuratoiman *Sielun silmä* -näyttelyn yhteydessä.

Räsänen näkee taiteen ja tieteen välillä monia samankaltaisuuksia. Molempia yhdistävät käytännön seikat ja haasteet, kuten hankkeiden ja projektien rahoitus, ja pyrkimys käsitellä ja ymmärtää maailmaa. Räsänen mainitsee *Uuden etsijät* -hankkeen esimerkkinä, jossa tieteen ja taiteen rajapinnat voivat kohdata hyvin jännittävillä tavoilla. Esimerkiksi taikuus ja mystiikka ovat olleet historiallisesti läheisessä suhteessa keskenään: ”Ihmiset haluavat uskoa ihmeisiin. Eri-laiset papittaret ovat myös käyttäneet hyväkseen temppuja, joilla he ovat saaneet riittävän kuulijakunnan ja vakuuttaneet ihmiset heidän taidoistaan.” Yhteistyö vaatii esiintyjän mukaan lähinnä tekijöitä, jotka pystyvät ymmärtämään toisiaan.

Historiallisen eläintutkimuksen etulinjassa – meritutkimus vei Otto Latvan Newfoundlandin rannoilta Åbo Akademiin

Juuso Rekola

Otto Latva väitteli tohtoriksi 2.3.2019 väitöskirjallaan *The Giant Squid: Imagining and Encountering the Unknown from the 1760s to the 1890s*. Teoksessa esitetään, että nykyinen, yleisesti hyväksytty käsitys jättiläiskalmareista mystisinä, merten syvyyksissä asuvina hirviöinä on muodostunut vasta 1800-luvun aikana, ja että vielä tuolloinkin jättiläiskalmaria pidettiin hyötyeläimenä. Tutkimus käsittää laajan määrän kirjallista aineistoa aina valaanpyytäjien lokikirjoista kaulonkirjallisuuteen ja kirjeisiin.

Latvan mukaan väitöskirjan keskeinen teesi muodostui tutkimusprosessin aikana. Hän huomasi, että aiempi tutkimus kalmareista oli luonteeltaan yleistävää ja perustui lähteisiin, joita laativat yleensä ihmiset vailla henkilökohtaista kokemusta siitä, millaisia kalmarit todella ovat. Näiden tekstien kautta 1800-luvulla jättiläiskalmarit alettiin käsittää aiempaa enemmän hirviönä kuin hyötyeläimenä. Tohtori toteaa, että historiallinen eläintutkimus on nouseva ala, joten vastaavaa, yhtä laajaa tutkimusta kalmareista ei vielä ollut. Latvan mukaan historiallinen eläintutkimus tarjoaa tuoreen näkökulman ihmisen ja ympäristön suhteeseen: ”Ihminen ei todellakaan määrittele maapallon historiaa yksikseen, vaan se tapahtuu verkostoissa, jossa mukana on kaikki muukin elollinen.”

Tutkija New Yorkissa ISCH-konferenssimatkalla. © Otto Latva

Ufolla aiheella tohtoriksi

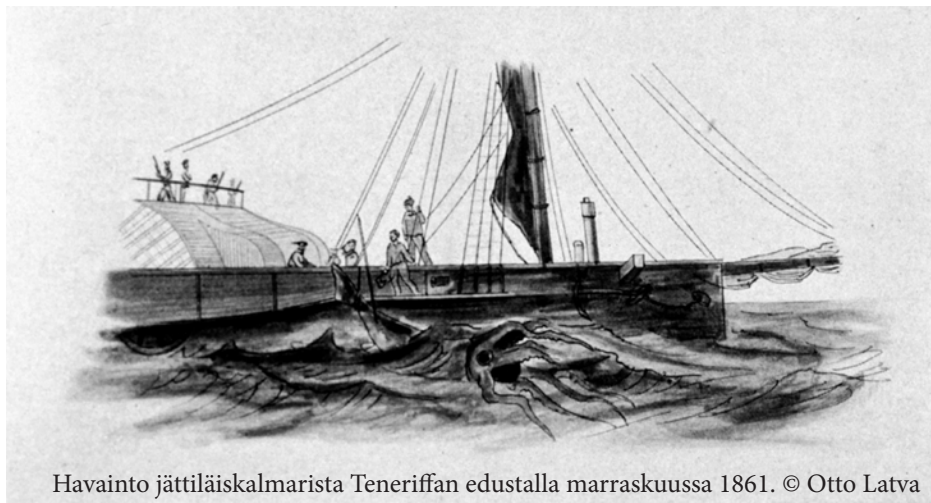
Latva kirjautui sisään Turun yliopistoon 2000-luvun puolivälissä. Ajatus tutkijan urasta konkretisoitui, kun hän pääsi kulttuurihistorian harjoittelijana näkemään hyvin läheltä, millaista tutkimustyö on. Pro gradu -tutkielman tekeminen kannusti myös jatkamaan vastaavanlaisen työn parissa. Tovin pohdiskeltuaan aihettaan Latva kiinnostui kalmareista ja alkoi kypsyttellä aihettaan. Aiheen epätyypillisuus herätti kysymyksiä niin muissa kuin Latvassa itsessään, mutta myös motivoi työntekoon. ”Jatko-opiskelijaseminaarissa joku totesi, että ’ihan ufo aihe’, ja mietin, että mitä tästäkin tulee. Lopulta juuri se, että siitä ajatellaan tuolla tavoin, heitti ehkä enemmän bensaa liekkeihin.”

Latva toteaa jatko-opiskelussa olleen omat haasteensa, vaikka rahoituksen saaminen olikin hänelle helpompaa kuin monella muulla. Hän pohtii, että aiheen uutuus todennä-

köisesti viehätti ihmisiä ja edesauttoi rahoituksen saamista. Perheenisän näkökulmasta hän kuitenkin myöntää, että työnteko vaati paljon resursseja. ”Monet yöt on pitänyt valvoa ja olla pitkiä päiviä työpisteellä.”

Väitöskirjaa työstäessään Latva vieraili lukuisissa konferensseissa, jotka veivät hänet Intiaan asti. Jatko-opintoihin mahtui artikkeleita, luentoja ja jopa kokonainen tietokirja, *Merihirviöt: merenneidosta mustekalaan* (2019). Jälkikäteen Latva arvelee, että vaikka nämä tehtävät venyttivät jatko-opiskeluiden kestoja, ne loivat osaamispohjaa tulevaisuutta varten ja osoittivat, että historialliselle eläintutkimukselle on tilausta.

Lopulta koittanutta väitöstilaisuutta Latva jännitti miltei väkisin. ”Jos kuusi vuotta on tehnyt töitä ja kaikki pistetään pakettiin yhtenä päivänä, niin kyllä se vähän on semmoinen, että ei siinä edellisenä yönä hirveästi nukuta.” Vastaväittäjänä oli

Havainto jättiläiskalmarista Teneriffan edustalla marraskuussa 1861. © Otto Latva

professori Sandra Swart Stellenbosch-
in yliopistosta Etelä-Afrikasta. Hänen
kysymyksensä yllättivät kotimaisiin
väitöstilaisuuksiin tutustuneen väit-
telijän, jonka mukaan väitöstilaisuus
käsittelee suomalaisen historia-alan
perinteistä poiketen enemmän häntä
historiantutkijana kuin itse väitöskir-
jaa. Jälkikäteen Latva kuitenkin tuumii
väitöstilaisuuden olleen mielenkiin-
toinen eikä niin vaikea ja vakava kuin
miltä se etukäteen tuntui.

Ei merta edemmäs töihin

Latva siirtyi helmikuussa 2019 Åbo
Akademiin, jossa hän jatkaa ainakin
muutaman vuoden. Vaikka ruotsin-
kieliseen työympäristöön siirtymises-
sä on omat haasteensa, kyseessä on
hänen mukaansa hieno mahdollisuus
saada uusia näkökulmia tutkimuk-
seen. Tutkija jatkaa samoilla linjoilla
kuin väitöskirjassaan, vaikka eläinten
ja kasvien kirjo onkin laajentunut. *Living with the Baltic Sea in a Changing Climate* -projektissa hän tutkii sitä,
kuinka ihmisten suhde Itämereen on
aikojen saatossa muuttunut. Lisäksi
Latva tutkii puutiaisia, josta on niin
ikään ollut eri aikoina eri käsityksiä.
Aineistosta selviää, kuinka puutiai-
sesta on kirjoitettu jo 1800-luvulta
lähtien, joten nykyisellä ”hysteria- ja
pelkomenteliteetillä” on pitkät juuret.

Latvan tutkimukset kattavat his-
toriantutkimuksen kannalta paljon
koskematonta aluetta, missä histo-
rioitsijoita hänen mukaansa todella
tarvitaan. Humanisteilla on paljon
annettavaa myös luonnontieteilijöille

erityisesti luonnonilmiöiden historial-
lista kontekstia tarkasteltaessa. Lat-
va kertoo monitieteisestä yhteisöstä
näin: ”Oli hirveän opettavaista, että on
pitänyt uskaltaa mennä juttelemaan
biodiversiteettiyksikön tyypin kans-
sa.” Silmiä avaavat kokemukset ovat
murtaneet mielikuvaa humanistien ja
luonnontieteilijöiden välille tehdystä
kahtiajaosta.

Väitöskirja – työ ja intohimo

Latva toteaa huvittuneena, että väitös-
kirjaprosessi ”ei ollut todellakaan mi-
tään kellarissa tai kammiossa istumis-
ta, vaan piti mennä koko ajan kentälle
ja jutella ihmisten kanssa”. Aineiston-
keruumatkat ulottuivat aina Atlantin
tuolle puolen, juuri niihin paikkoihin,
joissa jättiläiskalmareita on tyypillises-
ti tavattu. Newfoundlandin visiitillään
hän oppi, kuinka merenrantakaupun-
geissa merta havainnoitiin täysin toi-
sin: meri oli entisajan tuki ja turva, ja
”sisämaa piti sisällään kaikki ne hir-
viöt.”

Latva kehottaa tulevia jatko-opis-
kelijoita pohtimaan tarkkaan, mitä he
aikovat tehdä. Aiheen pitää kiinnostaa
niin itseä kuin muita, sillä se auttaa
jaksamaan ja helpottaa rahoituksen
saamista. Vaikka isojen aineistojen ja
kokonaisuuksien hallinta on tutkijan
sanoin rankkaa, hän pitää väitöskir-
japrosessia antoisana eikä niin pelot-
tavana kuin miltä se saattaa vaikuttaa.
”Isoja rahoja ei pääse tahkoamaan,
joten mukana pitää olla myös intohi-
moa.”

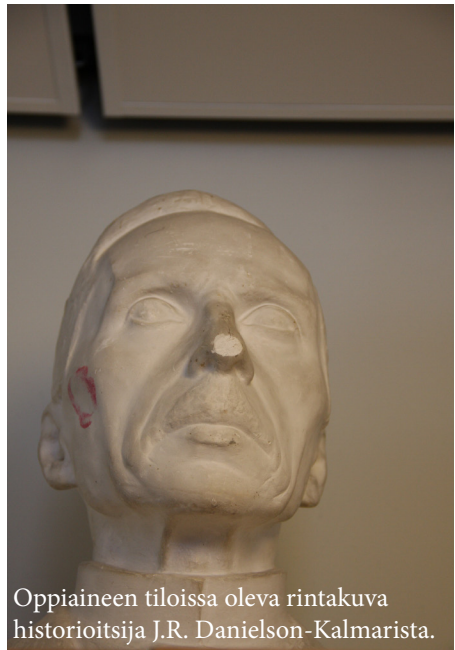
Henkilökunnan palkinnot ja kunniamaininnat

Juuso Rekola

Akatemiaprofessori Hannu Salmelle myönnettiin Alfred Kordelinin palkinto 7.11.2018. Palkinnon suuruus on 30 000 euroa, ja se myönnetään vuosittain yhteensä neljälle henkilölle tai yhteisölle, jotka ovat toimineet työssään merkittäväällä tavalla suomalaisen sivistyksen puolesta. Säätiö perustele valintaansa Salmen laaja-alaisilla ansioilla populaari- ja mediakulttuurin sekä arkipäiväisten ja abstraktien ilmiöiden tutkimuksessa sekä aktiivisella osallistumisella julkiseen keskusteluun asiantuntijana.

Suomen kulttuurirahaston rahoittama Argumenta-hanke Vihan pitkät jäljet sai Vuoden humanistiteko -kunniamaininnan vuonna 2018. Turun yliopiston humanistinen tiedekunta myöntää kunniamaininnan vuosittain yleisöehdotusten perusteella henkilölle, yhteisölle tai toimenpiteelle, joka edistää humanistisia arvoja ja toimintatapaa. Tiedekunnan mukaan hanke yhdisti hienolla tavalla eri alojen tutkijoita ja muita yhteiskunnallisia toimijoita, toimien malliesimerkinä siitä, miten humanistit voivat vaikuttaa myönteisesti yhteiskunnan kehitykseen. Hankkeen työryhmässä olivat kulttuurihistorian oppiaineesta professori Marjo Kaartinen, FT Reima Välimäki ja FM Karoliina Sjö.

Tutkijatohtori Heidi Kurvinen ja FT Arja Turunen saivat toimittamastaan *Sukupuolentutkimus – Genusforskning* -lehden Suomalaisen feministin historia -teemanumerosta 3/2018 Sukupuolentutkimuksen seuran artikkelipalkinnon. Johtokunta kertoo, että teemanumero teki hienolla tavalla näkyväksi sen, miten feministiset käsitteet ja tutkimus ovat muodostuneet ja muodostuvat konteksteissaan. Perinteisesti yksittäisille kirjoittajille annetun palkinnon valinnalla haluttiin muistuttaa, että tutkimus ja sen julkaisukanavat syntyvät aina monien toimijoiden kollektiivisen toiminnan tuloksena.

Oppiaineen tiloissa oleva rintakuva historioitsija J.R. Danielson-Kalmarista.

Aboagora 2019–2023:

The Five Rings

Liisa Lalu

Seuraavina vuosina elokuun lopulla Aboagorassa pohditaan elämän peruselementtejä. Ensimmäisenä vuonna 2019 on vuorossa Maa (Earth), jota tarkastellaan ympäristöhistorian, kulttuuriperinnön, arkeologian, geologian, folkloristiikan ja runouden, performanssitaiteen sekä kuvataiteen keinoin. Yksi symposiumin pääpuhujista on eläinhistorioitsija Sandra Swart (Stellenboschin yliopisto, Etelä-Afrikka), joka katsoo maapallon historiaa monilajisesta näkökulmasta. Muita tämän vuoden Aboagoran esiintyjiä ovat mineraaleja ja kaivosteollisuutta tutkiva taiteilija-tutkija Mirko Nikolić, kolttasaamelainen elokuvaohjaaja

ja käsikirjoittaja Pauliina Feodoroff sekä kulttuuriperintöön erikoistunut kaupunkitutkija Tino Mager (TU Delft, Delftin teknillinen yliopisto). Lisäksi workshoppeissa maan teemaan uppoudutaan monialaisesti tieteen ja taiteen keinoin, perehdytään luonnon ja ihmisen suhteeseen sekä katsotaan maan menneisyyteen, nykyhetkeen sekä tulevaan.

Aboagorassa ääneen pääsevät myös nuoret tutkijat ja taiteilijat, sillä ennen varsinaista päätapahtumaa järjestetään toista kertaa pohjoismaisille väitöskirjatutkijoille ja taideopiskelijoille suunnattu Pre-Symposium. Siellä osallistujat perehtyvät tiedettä ja taidetta koskeviin eettisiin kysymyksiin ja harjoittelevat suullista ja visuaalista viestintää. Pre-Symposiumin osallistujat esittelevät töitään myös Aboago-

FT Reima Välimäki ja siirtolaisuusinstituutin johtaja Tuomas Martikainen vuoden 2018 Aboagoran Aikido: *The Burden Redirected* -workshopissa. © Otto-Ville Väättäinen

ran päätapahtumassa, jonka tarkoitus on toimia myös uusien ajatusten, projektien ja yhteistyön mahdollistajana.

Vuonna 2019 Aboagora aloittaa uuden viidelle vuodelle jakautuvan *The Five Rings* -teemakokonaisuuden, jonka lähtökohdat ovat japanilaisen Miyamoto Musashin (n. 1584–1645) ajattelussa. Japanilainen Musashi oli isännätön samurai, filosofi, kirjailija ja joidenkin arvioiden mukaan taitavin koskaan elänyt miekkailija. Elämänsä loppua kohden hän vetäytyi luolaan, jossa Musashi keskittyi meditoimaan ja kirjoittamaan kirjaansa. Tämä teos, *The Book of Five Rings* (Go Rin no Sho) jakautuu viiteen kirjaan, joista jokainen tarkastelee yhtä taistelun elementtiä: maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjiys. Nämä elementit ovat seuraavien vuosien Aboagoran teemat, joita Musashia kunnioittaen pyritään pohdimaan ja ymmärtämään syvällisesti – esitettyään ajatuksensa ja ohjeensa

Musashi nimittäin pyytää lukijaa tutkimaan niitä perusteellisesti.

Aboagora on vuosittain elokuun lopulla Sibelius-museossa järjestettävä tieteitä ja taiteita yhdistävä kansainvälinen symposium, jonka ytimen muodostavat Turun yliopiston kulttuurihistorian oppiaine sekä Åbo Akademin säätiön yhteydessä toimiva Donner-instituutti. Keskeistä Aboagoralle on tieteiden ja taiteiden välisten – samoin kuin niiden sisäisten – raja-aitojen murtamisen ohella vuorovaikutus yleisön kanssa sekä tieteen ja tutkimuksen tuominen lähemmäs arkipäivää. Aboagoran järjestäjätahot ovat Turun yliopisto, Åbo Akademi ja Åbo Akademi Stiftelse, sekä uutena yhteistyökumppanina Turun Taideakatemia. Koneen Säätiö tukee *The Five Rings* -viisivuotishanketta, minkä lisäksi tänä vuonna Aboagoraa tukevat Svenska Kulturfonden ja William Thuringers Stiftelse.

Oppiaineen ulkomaanmatkat 2018–2019

Juuso Rekola

Kulttuurihistorian oppiaineen väki matkusti paljon ulkomaille vuosina 2018–2019. Tavalliseen tapaan kulttuurihistorioitsijat osallistuivat erityisesti konferensseihin, mutta myös tutkimustyötä ja tutkimusvaihtoa oli runsaasti.

Pohjoismaat olivat läheinen matkakohde, kuten ennenkin. *Computational History and the Transformation of Public Discourse in Finland 1640–1910* -hankkeen Turun tutkimusryhmä oli lokakuussa 2018 yhteistyövierailulla Uumajan yliopistossa. Mukana olivat Hannu Salmi, Heli Rantala, Asko Nivala, Petri Paju ja Reetta Sippola. Salmi, Paju ja Propreau-hankkeen Marjo Kaartinen, Teemu Immonen ja Jesse Keskiaho suuntasivat digitaalisten ihmistieteiden perässä myös Kööpenhaminassa pidettyyn *Digital Humanities in the Nordic Countries* -konferenssiin maaliskuussa 2019. Samalla Kaartinen teki tutkimustyötä Kööpenhaminan kuninkaallisessa kirjastossa. Kimi Kärki ja Maarit Leskelä-Kärki osallistuivat 29.7.–5.8. Ruotsissa, Fårön saarella pidettyyn *Reimagining and Remembering the Other: Narrative Empathy and its Limitations* -tutkimuspiiriin. Hannu Salmi toimi asiantuntijatehtävissä Norjan tiedeneuvostossa Oslossa maaliskuussa 2018. Pohjoisimpana kävi Asko Nivala, jonka luento 24.5.2018 Tromssan *Wild Romanticism* -konfe-

renssissa käsitteli napa-alueiden kuvauksia romantiikan ajan kirjallisuudessa.

Myös Britannian ja Irlannin saarilla käytiin tiiviiseen tahtiin. Kari Kallioniemi ja Martin Cloonan olivat helmikuussa 2019 Erasmus-opettajavaihdossa Glasgow’n yliopistossa. Marjo Kaartinen teki vuonna 2018 tutkimustyötä Britanniassa ja Irlannissa ja osallistui Belfastissa pidettyyn *European Social Science History* -konferenssiin. Helmikuussa 2018 Reima Välimäki osallistui Dublinissa valdesilaisia käsittelevään konferenssiin. Maaliskuussa 2018 Heidi Kurvinen osallistui Lontoossa järjestettyyn seminaariin *#MeToo Where Are We Now? Everyday Sexism and Antifeminism in Mainstream Media* viikon mittaisella henkilökuntavaihdollaan, joka pohjusti keväälle 2020 suunniteltua, pitempää tutkijavierailua. Maarit Leskelä-Kärki vieraili Lontoossa toukokuussa 2019 *Ethics of Storytelling* -symposiumissa, ja helmikuussa 2019 Marika Räsänen luennoi Oxfordissa Tuomas Akvinolaisen reliikkikultista.

Keski-Euroopassa kulttuurihistorialla oli huomattavan vahva edustus, kun Kaarlen yliopistossa Prahassa pidettyyn *EUPOP 2018* -populaarikulttuurikonferenssiin osallistuivat Kari Kallioniemi, Noora Kallioniemi, Kimi Kärki, Pekka Kolehmainen, Marja Pallassalo ja Hannu Salmi. Syyskuussa 2018 Annastiina Mäkilä vieraili Berliinissä *Qualitative Research on Mental Health* -konferenssissa. Heidi Hakkarainen ja Juhana Saarelainen aloittivat

maaliskuussa 2019 vierailevina tutkijoina Berliinissä. Hakkarainen toimii Max Planck -instituutissa tunteiden historian tutkimuskeskuksessa, Saarelainen puolestaan tekee Humboldt-yliopiston Nordeuropa-instituutissa *Avoim Kalevala* -hankkeeseen liittyvää tutkimusta. Hannu Salmi esitelmöi kesäkuussa 2018 Utrechtissä *European Dimensions of Popular Print Culture* -konferenssissa, ja tammikuussa 2019 hän osallistui *Oceanic Exchanges* -workshopiin Stuttgartissa. Reima Välimäki osallistui 17.-18.9. Gentissä pidettyyn *The Medieval Literary Canon in the Digital Age* -konferenssiin.

Etelä-Euroopan maista Espanja ja Italia olivat erityisen houkuttelevia matkakohteita. Heli Rantala ja Heidi Hakkarainen esitelmöivät elokuussa

2018 Málagassa *International Conference on the History of Concepts* -konferenssissa. Lokakuussa 2018 Kimi Kärki puhui Ateneo de Madridissa transhumanismista, ja Juhana Saarelainen esitelmöi huhtikuussa 2019 Santiago de Compostelassa *International Society for Ethnology and Folklore* -konferenssissa. Marika Räsänen kutsuttiin marraskuussa 2018 luennoimaan Tuomas Akvinolaisesta Suomen Rooman-instituuttiin, jossa hän tutkii touko-kesäkuun ajan post doc -stipendiaattina suuren skisman aikana eläneitä dominikaaneja. Hannu Salmi osallistui Veronassa huhtikuussa 2019 pidettyyn *Routledge Companion to Cultural History* -teoksen toimituskoukseen.

Retkiä tehtiin huomattavan paljon myös Pohjois-Amerikkaan. Vuosittainen International Society for Cultural History -seuran konferenssi pidettiin vuonna 2018 New Yorkissa, ja paikalla oli kiitettävä turkulaisedustus. Mukana olivat Juhana Saarelainen, Otto Latva ja Hannu Salmi. Mila Oiva kävi kesäkuussa 2018 Mexico Cityssä, jossa hän osallistui Hannu Salmen kanssa maailmanlaajuiseen ihmistieteiden konferenssiin ja *Oceanic Exchanges* -tutkimushankkeen tapaamiseen. Joulukuussa Oiva osallistui Bostonissa Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen konferenssiin ja Kalifornian yliopistossa *Culture Analytics* -tutkimusohjelman tapaamiseen. Hannu Salmi osallistui 7.-14.11. Wisconsinissa järjestettyyn *Film and History*

-konferenssiin. Marja Jalava vieraili kesäkuussa 2018 *History of Emotions* -konferenssissa George Masonin yliopistossa Virginiassa.

Yksittäisiä matkoja tehtiin myös muihin läheisiin ja kaukaisempiin kohteisiin. Mila Oiva osallistui Moskovan valtionyliopiston järjestämään *Istorija i komputer* -konferenssiin lokakuussa 2018. Marjo Kaartinen oli kesäkuussa 2018 Erasmus-henkilökuntavaihdossa Georgian Tbilisissä, ja elo-lokakuussa hän oli kehittelemässä projektia Windhoekin yliopistossa Namibiassa. Aktiivinen matkailu Eurooppaan ja muille mantereille tulee jatkumaan vilkkaana, sillä oppiaineen välillä on jo tiedossa useita konferensseja Tallinnasta Canberraan ja tutkijavaihtoja aina Atlantin yli.

Palasia etsimässä Roomassa

Anni Hella

Rooman kuuluisat ja kuolemattomat monumentit tuntee lähes jokainen, eikä se ole ihme, sillä ovathan ne mahtavia ja niitä ovat matkailijat ihmetelleet jo useita satoja, jopa tuhansia vuosia. Peräti paavillisen skisman ja kurjien olojen vaivatessa Roomaa vuonna 1411 konstantinopolilainen Manuel Khrysoloras ihasteli niin antiikkisia kuin kristillisiä monumentteja ja kuvaili kaupungin olevan ”ei maata vaan pala taivasta.”* Vaikka itsekin mykistyn Colosseumin, Pantheonin, Pietarinkirkon ja vastaavien historiallisten ihmeiden edessä, silti ehkä lempijuttujani Roomassa ovat pienistä palasista kootut aarteet, mosaiikit.

* ”οὐκ ἔστι γῆ αὐτῇ, ἀλλ’ οὐρανοῦ μέρος” (PG 156:24c). Kuvailu on mukailu jo reilu tuhat vuotta aiemmin eläneen kreikkalaisen reettori Libanioksen sanoista (Ep. 435, 1).

Rakkauteni mosaiikkeihin juontanee juurensa yläkoulun ja lukion latinan tunneille, kun olemme tutustuneet Pompejin mosaiikkeihin (jotka vihdoinkin tänä vuonna näin ihan oikeasti!). Kulttuurihistorian opintomatalla Istanbulissa vuonna 2014 koin uuden rakastumisen hetken katsellessani mosaiikkeja niin keisarillisen palatsin mosaiikkimuseossa kuin Hagia Sofiasakin. Erityisesti kirkkojen toisinaan ”överisti” kullalla koristellut mosaiikit veivät minut omaan maailmaansa ja saivat kiinnostumaan idästä myös tutkimuksellisesti. Vaikka mosaiikit eivät tutkimuskohteekseni päätyneetkään, kiinnostus itään ja idän kirkkoon tuolta matkalta jäi – ja ajatus, että ehkä voisin itsekin joskus osata koota pienistä palasista jotain suurta ja vaikuttavaa.

Roomassa ollessani olenkin etsinyt pieniä palasia, joista voisi syntyä joskus suurempi työ, väitöskirja. Tai oikeastaan olen löytänyt ainesta, josta voisi työstää sopivia paloja kokonaisuutta varten. Suunnitelma siitä, miltä mosaiikkini valmiina näyttäisi, on muuttunut sen mukaan, millaisia palasia olen löytänyt. Vuoden aikana olen huomannut, että jotain tarvitsemaani väriä ei yksinkertaisesti olekaan löytynyt mosaiikkiaineksestäni, tutkimistani teksteistä. Toisaalta lähteistäni on tullut esiin uusia odottamatomia sävyjä. Niinpä sen sijaan, että etsisin mosaiikkeja johonkin tarkkaan valmiiseen kuvaan päässäni, kerään mosaiikkeja, joista suunnittelen uuden kuvan ja kokonaisuuden, jossa on toki myös vanhoja ideoita jäljellä.

Vähintään kuitenkin yksityiskohdat muuttuvat matkalla.

Rooma tarjoaa ainutlaatuisen ympäristön tutkijalle, joka etsii sopivia palasia työhönsä. Lukuisat kirjastot, arkistot ja tieteelliset instituutit sekä tietysti kaikki upeat rakennukset, esineet ja taidearteet tuhansien vuosien ajalta hämmästyttävät runsaudellaan. Roomalaisia kirjastokortteja onkin ehtinyt kertyä oman lompakollisensa verran. On myös vaikuttava kokemus lukea esimerkiksi Rooman myöhäiskeskiaikaisia matkakertomuksia autenttisessa ympäristössä. Khrysolaraan ja muiden matkailijoiden kuvaukset Rooman monumenteista, jotka saatan nähdä matkallani kotiin kirjastosta, luovat todella ikuisen kaupungin lumoavan tunteen.

Tänne tullessani taisin vielä luulla, että tutkimuksessani olen kokoamassa palapeliä. Kannessa on kuva, miltä

valmis tekele näyttää, ja kunhan vaan löydän palaset ja osaan yhdistää ne toisiinsa, tulee valmista. Mikään ei ole kuitenkaan odottanut minua valmiina. Palapelin palojen sijaan olen kerännyt tuhansia pieniä mosaiikinpalasia ja sen lisäksi suuria kivimöhkäleitä, joista pitäisi työstää sopivan kokoisia osia. Osa jää varmasti käyttämättä, ja koottaessa palasista suurta kokonaisuutta väleihin jää varmasti koloja. Onneksi kuitenkin kaikki tiet vievät Roomaan, joten paluu Roomaan ja sen aarteiden äärelle on helppoa!

FM Anni Hella tutkii väitöskirjassaan idän ja lännen kirkkojen suhteita myöhäiskeskiajalla. Fokuksessa ovat erityisesti ns. välissä olijat, kuten bysanttilainen Grottaferratan luostari Rooman välittömässä läheisyydessä. Anni on viettänyt lukuvuoden 2018–2019 Roomassa Suomen Rooman-instituutin Wihurin stipendiaattina.

Pietaria ja Andreasta kuvaava mosaiikki Grottaferratassa. © Anni Hella

Suomi teki suuren vaikutuksen muistitiedon asiantuntijaan – tutkijavaihdossa Turun yliopistossa

Juuso Rekola

Kulttuurihistoriaan ja folkloristiikkaan saatiin kevätlukukaudella 2019 vieraileva tutkija, kun Rachel F. Seidman Pohjois-Carolinan yliopistosta, Yhdysvalloista saapui Fulbright-ohjelman järjestämän tutkijavaihdon kautta Turun yliopistoon. Vuonna 1947 perustettu Fulbright Program on Pohjois-Amerikan ja muun maailman välillä tapahtuviin tutkija- ja opiskelijavaihtoihin keskittyvä taho. Sen sisällä toimii Fulbright Finland -vaihto-ohjelma, jonka kautta myös moni kulttuurihistorioitsija on lähtenyt vaihtoon Amerikkaan.

Seidman on kokenut historioitsija, jonka kiinnostus historiaan periytyy jo yläasteelta. Hän kertoo, että jo koulutöissään hän sai mahdollisuuden päästä käsiksi vanhojen päiväkirjojen kaltaisiin alkuperäislähteisiin.

Yliopistossa hän tutustui laajemmin historiantutkimuksen koko kirjoon. Hänen pääasiallisiksi kiinnostuksen kohteikseen valikoituivat 1800-luku ja erityisesti Yhdysvaltain sisällissota, naisten historia ja muistitieto. Seidman kertoo, että hän erikoistui muistitietotutkimukseen, koska on erittäin mielenkiintoista ”oppia menneisyydestä puhumalla ihmisille, jotka ovat kokeneet menneen”.

Seidman valmistui tohtoriksi Yalen yliopistosta 1995, minkä jälkeen hän on luennoinut ja toiminut useissa eri tehtävissä. Nykyisin hän toimii vakituisesti Southern Oral History Program ja Stories to Save Lives -tutkimusprojektien johtajana, minkä lisäksi hän luennoi historiasta, Yhdysvaltojen tutkimuksesta sekä nais- ja sukupuolentutkimuksesta Pohjois-Carolinan yliopistossa.

Muistitiedon perässä Suomeen

Seidman ja hänen miehensä, joka on myös historioitsija, halusivat lähteä tutkijavaihtoon samaan aikaan. Suomi valikoitui heidän kohteekseen useastakin syystä. Seidman mainitsee ensinnäkin ensiluokkaisen museotarjonnan, minkä lisäksi kesällä 2018 Jyväskylässä järjestettiin International Oral History -konferenssi. Suomeen oli siis helppo tulla tietäen, että maassa on hyvä muistitietotutkijoiden verkosto. Tutkijavieras myöntää myös olevansa enimmäkseen yksikielinen, joten hänen oli helppo tulla paikkaan, jossa suurin osa ihmisistä osaa englantia.

Seidman oli yhteydessä erityisesti folkloristiikan professori Anne Heimon, jonka avulla hän sopeutui yliopistolle sujuvasti. Tutkijalla ei ollut erityisiä ennakko-odotuksia Suomesta, mutta hän muistaa, kuinka Suomi ja erityisesti Aurajoen ranta olivat tammikuun kylmyydessä ja pimeydessäkin ”maagisen kauniita”.

Yliopistolla Seidman piti viiden opintopisteen laajuisen kurssin *Voices of Women's Activism in the United States*, jolla hän sai luennoida omasta ydinsaamisalueestaan. Kurssilla hyödynnettiin Southern Oral History Program -projektin keräämää muistitietoaineistoa ja käsiteltiin sen kautta naisten aktivismia Yhdysvalloissa erityisesti 1960-luvulta nykypäivään.

Perinteisten opetusmenetelmien lisäksi kurssilla käytiin runsaasti keskustelua, mikä osoittautui hyvin hedelmälliseksi. ”Motivaatiokirjeissä melkein kaikki opiskelijat olivat huolissaan siitä, että englanniksi keskusteleminen on vaikeaa, mutta lopulta kaikki järjestyi loistavasti.”

Seidman pääsi opettamaan opiskelijoille yhdysvaltalaisen aktivismin historiaa, ja hän oppi keskustelujen kautta itse paljon suomalaisesta feminismistä ja aktivismista. Historioitsija kertoo, että hän tiesi suomalaisesta koulutuksesta etukäteen vain sen, että se on ilmaista. Turun yliopistolla valinnut energisyys, tutkimuksen taso ja kansainvälisyys tekivät häneen siis suuren vaikutuksen.

Kevät täynnä esityksiä ja keskustelua

Vaikka Seidman piti Turussa vain yhden kurssin, hänen aikataulunsa oli täynnä seminaareja, puheita ja muita akateemisia tapahtumia. Omien sanojensa mukaan hän ehti esiintyä yli kahdenkymmenen yleisön edessä. Esitelmien aiheet ovat vaihdelleet arkistoinnista ja aktivismin tutkimisesta siihen, kuinka muistitietoa voidaan käyttää feminismin tutkimuksessa Pohjoismaissa ja Yhdysvalloissa. Hän on vieraillut jopa lukioden englannin tunneilla. Seidman on lisäksi hyödyntänyt ahkerasti Fulbright-ohjelman tarjoamaa matkustusapurahaa, joten hän on esitelmöinyt Suomen lisäksi muun muassa Irlannissa ja Itävallassa, niin tavalliselle seminaariyleisölle kuin vaikkapa sosiaalidemokraattiselle ajatushautomolle.

Aktiivinen esiintymistahti on tarjonnut mahdollisuuden tutustua lukuisiin tutkijoihin. Hän on esitellyt omaa tutkimustaan Yhdysvaltain historiasta, mutta oppinut myös paljon uutta. Seidmanin mukaan hänen tutkimusalallaan suurin ero Suomen ja Yhdysvaltojen välillä on siinä, miten muistitietoa arkistoidaan.

”Yhdysvalloissa haastattelut ovat lähtökohtaisesti julkisia ja kaikkien käytettävissä, ellei haastateltava kiellä sitä. Suomessa muistitieto on puolestaan hyvin yksityistä ja ensisijaisesti tutkimuskäyttöön tarkoitettua, ja kun puhun amerikkalaisesta muistitietotutkimuksesta, melkein kuulen ihmisten sanovan ’iik’”.

Keskustelut ovat kuitenkin olleet antoisia, ja Seidman aikookin viedä kotiin tuliaisina ideoita siitä, mitä kaikkea hän on muistitiedon etiikasta kuullut. Hän toteaa, että suomalainen tapa ei välttämättä ole ainoa oikea, mutta hänen mukaansa on hyvä ”py-sähtyä ja ajatella, mitä teemme”.

Tämän lisäksi tutkija on keskustellut myös humanististen menetelmien käytöstä lääketieteellisessä tutkimuksessa. Keskustelujen perusteella hän suhtautuu toiveikkaasti siihen, että jatkossa Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä olisi enemmänkin tutkimusyhteistyötä.

Suomi – jotain ainutlaatuista?

Lukuisista seminaareista huolimatta Seidmanille jäi kuitenkin paljon vapaa-aikaa. Talvella hän harrasti murto-maahiihtoa, luistelua ja avantouintia, johon hän suhtautui ensin hyvin epäluuloisesti, mutta totesi lopulta nauttineensa siitä. Hän kävi paljon miehensä luona Helsingissä, jossa tämä oli tutkijavaihdossa, ja yhdessä he vierailivat esimerkiksi Amsterdamissa, Tukholmassa ja Bergenissä.

Seidman toteaa olleensa hyvin vaikuttunut kaikesta, mitä hän on Suomessa ehtinyt nähdä ja kokea. Tutkijavieraan mukaan yhdysvaltalainen yhteiskunta on tällä hetkellä hyvin jännitteinen ja ihmiset suhtautuvat kaikkeen epäluuloisesti, joten Suomessa vallitseva luottamus kanssaih-misiin ja instituutioihin tuntui hyvin erilaiselta. Hän kertoo kuitenkin havainneensa, että suomalaiset pelkäävät

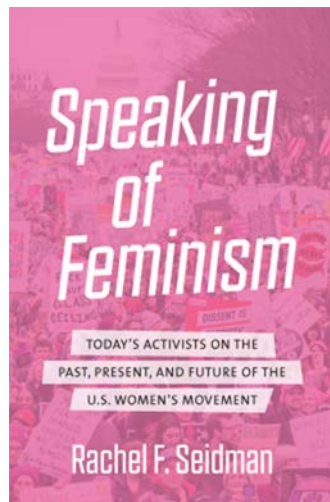
menettävänsä ”tämän ainutlaatuisen järjestelmän, joka heillä on” ja toivoo, ettei näin tapahdu.

Seidman kertoo, että hän tulee kaipaamaan Suomea ja tulee tänne ehdottomasti vielä uudestaan. ”Tämä oli maailmankolkka, josta en tiennyt oikeastaan mitään ennen Fulbright-ohjelmaa. Nyt se on paikka, johon tunnen syvää yhteyttä.”

Southern Oral History Program -keskus:
sohp.org

Seidmanin vaihtokokemuksista kertova blogi: <https://rachelseidman.wixsite.com/website>

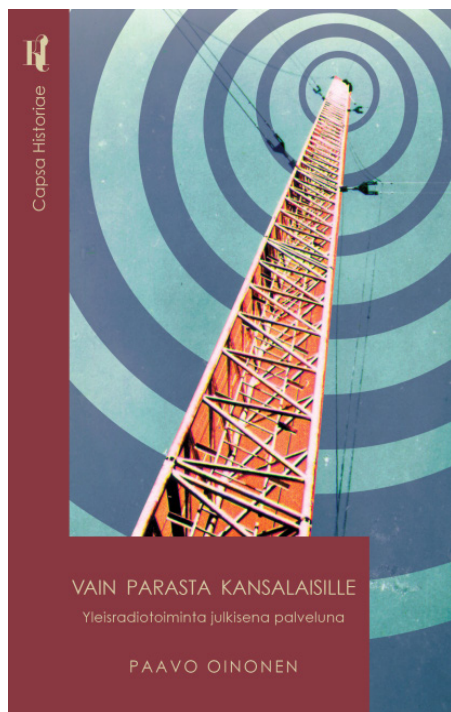
Rachel Seidmanin kirja *Speaking of Feminism: Today's Activists on the Past, Present and Future of the U.S. Women's Movement* ilmestyy 23.9., ja sitä voi tilata osoitteesta <https://uncpress.org/book/9781469653082/speaking-of-feminism/>.

Kulttuurihistorian seuran toimintavuosi 2018

Elina Karvo

Kulttuurihistorian seuran vuosi 2018 oli täynnä monenlaista toimintaa ja yhteistyötä eri tahojen kanssa. Vuoden loppuun mennessä seuralla oli 77 jäsentä, ja aktiivista viestintää ja tiedottamista harrastettiin erityisesti sosiaalisen median kautta. Nuoren seuran toimintaan kuuluu vielä aktiivinen yhteistyötahojen kartoittaminen, ja vuonna 2018 aloitettiin yhteistyö museopedagogisen yhdistyksen Pedaa-li ry:n kanssa. Yhteistyön tuloksena huhtikuussa 2019 järjestettiin *Tie-teestä tarinaksi* -seminaari Amos Rex -museossa.

Seuran julkaisutoiminta käynnistyi vuonna 2017, ja vuonna 2018 julkaistiin seuran toinen teos, kulttuurihistorian dosentti Paavo Oinosen *Vain parasta kansalaisille. Yleisradiotoiminta julkisena palveluna*. Teoksen julkistamista juhlistettiin helmikuussa 2019. Myös seuran kirjamyynni eri tapahtumissa, seminaareissa ja konferensseissa oli vilkasta.

Seuran aktiivit osallistivat toukokuussa 2018 Someron Nostalgiaviikoille, jossa Hannu Salmi ja Paavo Oinonen pitivät esitelmät iskelmämusiikista ja radiosankareista. Keväällä seura osallistui myös kesäkauden avaukseen Jokisataman avajaisissa osana Kapteeni Kumiankan puuhapäivää sekä järjesti jäsenilleen mahdollisuuden nähdä Turussa Fulbright-professorina vierailleen Richard McElvainin näytelmän *The Chess Player*.

Syksyllä 2018 seura osallistui Turun kirjamessuille Viron kulttuurihistoriaa käsitelleen paneelikeskustelun muodossa. Paneeliin osallistuivat Kari Immonen (pj.), Pertti Grönholm ja Maarit Leskelä-Kärki. Lisäksi Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaineen kanssa järjestettiin marraskuussa Rovaniemellä elokuvaesitys *Auttin neidit ikkunalla*, jossa elokuvan ohjaaja ja käsikirjoittaja sekä tutkija Mervi Löfgren esitteli Auttin valokuvaavista sisaruksista kertovan dokumenttinsa. Seuran toimintavuosi päätettiin Lucian päivänä 13.12. tutustumalla tunnelmalliseen Apteekkimuseoon ja syyskokouksessa Cafe Qwenselissä.

Kulttuurihistorian seura (KHS)

Kulttuurihistorian seura edustaa Suomessa tieteenalansa kansainvälistä kattojärjestöä International Society for Cultural Historya (ISCH). Seuran tavoitteena on edistää kulttuurihistoriaa tieteenalana sekä tukea kulttuurihistorian opetusta ja yleistä tunnettuutta. Seura järjestää muun muassa kokouksia, esitelmä- ja opetustilaisuuksia ja pyrkii edistämään oman alansa tiedotus- ja julkaisutoimintaa.

International Society for Cultural History (ISCH)

Kansainvälinen kulttuurihistorian seura on vuodesta 2007 lähtien toiminut kulttuurihistorian tutkimusta tukeva tieteellinen yhdistys. Suomalainen Kulttuurihistorian seura (KHS) on ISCH:n tytäryhdistys. ISCH toimittaa omaa tieteellistä aikakauslehteä, kaksi kertaa vuodessa ilmestyvää *Journal of the International Society of Cultural History* sekä kirjasarjaa. Lisäksi seura järjestää vuosittain konferensseja: vuoden 2017 konferenssi järjestettiin Ruotsin Uumajassa. Turkulaiset kulttuurihistorioitsijat ovat osallistuneet aktiivisesti sekä seuran toimintaan että hallintoon.

Suomen Historiallinen Seura (SHS)

Vuonna 1875 Helsingissä perustettu Suomen Historiallinen Seura on vanhin suomenkielinen tieteellinen historiallinen yhdistys. Seuran tavoite on edistää historiantutkimusta ja tuntemusta. Tätä nykyä seura organisoi tutkimushankkeita, järjestää erilaisia konferensseja ja seminaareja ja julkaisee yhteistyössä Historian Ystävien Liiton kanssa Historiallista Aikakauskirjaa, Suomen merkittävintä historia-alan tieteellistä aikakauslehteä. SHS edustaa Suomea kansainvälisessä historiantutkimuksen CISH-seurassa. Vaikka SHS on ensisijaisesti tieteellinen seura, sen perusjäsenyys on kaikille avoin.

Turun Historiallinen Yhdistys (THY)

THY on vuonna 1923 perustettu kaikille avoin seura, jonka tavoitteena on edistää historiantutkimusta ja historiatieteellistä harrastusta. Yhdistys julkaisee kahta vertaisarvioitua teossarjaa, jotka ovat Historia Mirabilis ja Turun Historiallinen Arkisto. Yhdistys järjestää myös julkisia tapahtumia, avoimia luentosarjoja sekä retkiä ja matkoja niin kotimaahan kuin ulkomaille. Turun yliopiston historia-aineiden ainejärjestön Kritiikin jäsenet ovat automaattisesti myös THY:n jäseniä.

Lisätietoa:

<https://kulttuurihistoria.net>

<http://www.culthist.net/>

<http://www.histseura.fi/>

<http://thy.fi/>

Uusi yhdistys kokoaa pohjoismaisia mediahistoriantutkijoita

Heidi Kurvinen

Kulttuurihistoriassa tutkijatohtorina työskentelevä Heidi Kurvinen oli elokuussa 2018 mukana perustamassa pohjoismaisten mediahistoriantutkijoiden yhdistystä. Helsingin yliopistossa järjestetty kaksipäiväinen verkostotapaaminen kokosi tuolloin yhteen kahdeksan pohjoismaista mediahistorioitsijaa, jotka perustivat tapaamisen päätteeksi Nordic Media History Network (NOMEH) ry:n. NOMEH toimii Suomen Historiallisen Seuran yhtenä virallisena työryhmänä ja sen kotipaikka on Helsinki. Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisteriin se hyväksyttiin marraskuussa 2018.

NOMEH on monitieteinen tutkimusverkosto, joka kokoaa yhteen mediahistoriasta kiinnostuneita tutkijoita ja edesauttaa tutkimusalan yhteistyötä. Maantieteellisesti verkosto kattaa koko pohjoisen alueen (pohjoismaat ja Baltian maat) mediahistorioitsijat.

Yhdistyksen tarkoituksena on ylläpitää pysyvää verkostoa, joka tukee tehokasta tutkimusyhteistyötä. Tähän pyritään muun muassa edistämällä mediahistorian metodologisia kysymyksiä ja kehittämällä vertailevia mediahistoriaprojekteja pohjoisen alueen maiden välillä. Lisäksi toiveissa on luoda pohjaa pohjoista mediahistoriallista tutkimusagendaa laajemmille empiirisille, yllirajaisille ja vertaileville tutkimuksille.

Konkreettisiin toimintamuotoihin kuuluvat paneelien, seminaarien ja konferenssien organisoiminen sekä verkoston pohjoismaisten mediahistorioitsijoiden kesken että osana isompia konferensseja. Yhdistys pyrkii myös edesauttamaan pohjoisen alueen mediahistoriallista julkaisutoimintaa ja järjestämään yliopistotason koulutusta, kuten kesäkouluja, pohjoisen alueen media- ja historiaopiskelijoille. Lisäksi verkosto muodostaa alustan uusille tutkimusaloitteille ja hakee rahoitusta pohjoisen alueen yhteistyöprojekteille.

NOMEH:n hallituksen puheenjohtajana toimii dosentti Jukka Kortti Helsingin yliopistosta ja sihteerinä FT Heidi Kurvinen Turun yliopistosta. Hallituksen muina jäseninä ovat professori Pelle Snickars Uumajan yliopistosta (Ruotsi), professori Patrik Lundell Örebron yliopistosta (Ruotsi), professori Henrik Bastiansen Voldan yliopistosta (Norja), amanuenssi, Dr. Birgitte Kjos Fonn Oslo Metropolitan -yliopistosta (Norja), lehtori, Dr. Helle Strandgaard Jensen Århusin yliopistosta (Tanska) ja professori Markus Meckl Akureyrin yliopistosta (Islanti).

NOMEH ei kerää jäsenmaksuja vaan toimintaa rahoitetaan ensisijaisesti ulkopuolisella rahoituksella. Jäseneksi voi liittyä lähettämällä sähköpostia osoitteeseen: heidi.kurvinen@utu.fi.

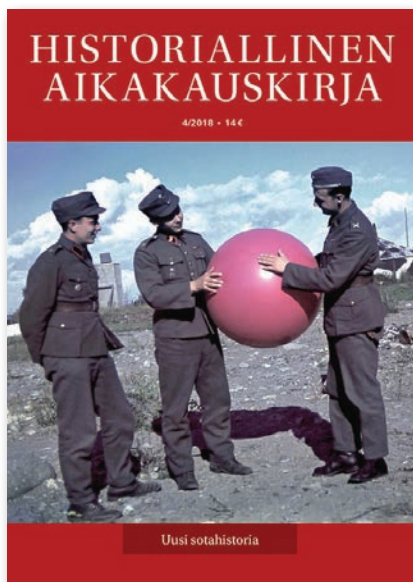
TILAA

HISTORIALLINEN AIKAKAUSKIRJA

Historiallinen Aikakauskirja (HAIK) on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä tiedelehti, jossa käsitellään laajasti ja monipuolisesti ajankoh-
taisia kysymyksiä uusimman tutkimuksen
valossa. Lehdessä julkaistaan tutkimusartikke-
leita, katsauksia, keskustelupuheenvuoroja ja
kirja-arvioita.

**Vuoden 2019 vuosikerta maksaa opiskelijoil-
le vain 30,00 €, normaalihinta on 50,00 €. Saat
samalla Historian Ystävien Liiton jäsenyyden.**

Vuonna 2019 ilmestyy kaksi kiehtovaa tee-
manumeroa. Numero 2/2019 tarkastelee
monipuolisesti kaupunkihistoriaa, numerossa
4/2019 teemana on menneisyyden ihmisen
suhde luontoon ja muokattuun ympäristöön
kuten puistoihin ja puutarhoihin. Vuosittain
julkaistaan 25 tieteellistä tutkimus- ja kat-
sausartikkelia sekä runsaasti keskustelupu-
heenvuoroja ja arvioita erilaisista historiallis-
ta aiheista, vuonna 2018 yhteensä 514 sivua.
Katso sisällysluettelot <https://www.historiallinenaikakauskirja.fi/uusin-numero>.

Tee tilaus verkossa:
www.historiallinenaikakauskirja.fi/tilaukset

Maarit Leskelä-Kärki, Marika Ahonen & Niko Heikkilä (toim.)
Toivon ja raivon vuosi 1968. Työväenhistorian ja perinteen tutkimuksen seura 2019.

Vietnamin sota, Tšekkoslovakian miehitys, Meksikon opiskelijamielenosoitusten verilöyly, Pariisin laajat mielenosoitukset ja Martin Luther Kingin sekä Robert F. Kennedyn murhat...

Vuosi 1968 on nimetty ”hulluksi vuodeksi” monien maailmaa kuohuttaneiden tapahtumien vuoksi. Mielenosoituksissa ympäri maailmaa erilaiset ryhmittymät – kuten opiskelijat, työläiset, pasifistit ja feministit – pyrkivät tuomaan äänensä kuuluviin ja ottamaan kantaa maailman tilanteeseen. Tunnepitoinen liikehdintä äityi vuoden aikana ajoittain väkival-

taiseksi ympäri maailmaa, mutta toivo pilkahteli sen lomista yllärajanen solidaarisuuden herättelemänä. Vuotta on pidetty merkittävänä maailmaa muuttaneena käännekohtana ja kuvaa ”hullusta vuodesta” on käytetty niin politiikassa kuin kulttuurissa eri tarkoituksiin.

Toivon ja raivon vuosi 1968 -kirja tarjoaa kokoelman tekstejä kulttuurihistorialle ominaisella monipuolisella otteella. Tarkastelun kohteena on yhteiskunnallinen liikehdintä eri puolilla Eurooppaa ja Yhdysvaltoja, mutta vahvan painotuksen saa myös kulttuuri eri muodoissaan. Populaarikulttuuri, musiikki ja elokuvat ilmentävät aikakauttaan ja tarkentavat yllätyksellisestikin 60-luvun lopun kokemuksellista taustaa.

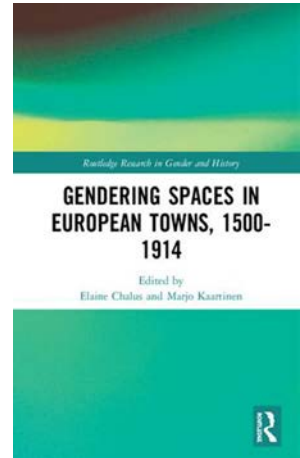

Toivon ja raivon vuosi 1968

Toimittaneet
Maarit Leskelä-Kärki, Marika Ahonen, Niko Heikkilä

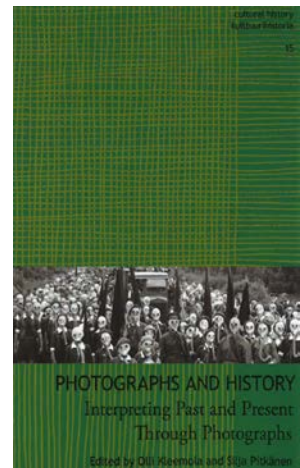
Elaine Chalus & Marjo Kaartinen (eds.) *Gendering Spaces in European Towns, 1500-1914*. Routledge 2019.

Monivuotisen kansainvälisen yhteistyöhankkeen ja tutkimusverkoston *Gender in the European Town* viimeisin artikkelikokoelma fokusoituu tilan sukupuolittumiseen kaupungeissa uuden ajan alusta ensimmäisen maailmansodan alkuun. Teos tarkastelee kaupunkeja kuviteltuina, elettyinä ja koettuina, mutta myös käsitettyinä ja konstruoituina. Kaupunkien katsotaan reflektoiden kulttuurisia ja älyllisiä virtauksia, taloussuhdanteita ja ratkaisemattomia jännitteitä. Kaupungit ovat fyysisiä kokonaisuuksia, mutta myös sosiaalisia ja tilallisia konstruktioita. Teos tarjoaa kurkistuksia kaupunkeihin ympäri Euroopan, ja teemat ovat moninaisia puuvillakankaiden salakuljettamisesta murhiin ja työväenluokkaisten naisten toimijuudesta aristokratian saloneihin.

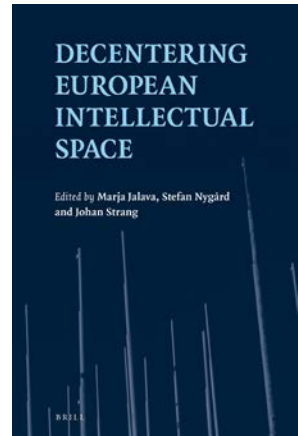
Olli Kleemola & Silja Pitkänen (eds.) *Photographs and History: Interpreting Past and Present Through Photographs*. k&h 2018.

Kleemolan ja Pitkäsen toimittama kansainvälinen artikkelikokoelma käsittelee valokuvien käyttöä lähteinä historian tutkimuksessa ja yhteiskuntatieteissä. Kirjan yksitoista artikkelia paneutuvat valokuvajournalismiin, valokuvien, propagandan ja muistipolitiikan välisiin suhteisiin sekä valokuviiin digitalisaation aikakaudella. Kirjoittajat tutkivat esimerkiksi valokuvien muodossa tapahtuvaa dokumentaatiota ja valokuvauksen käytäntöjä kriisitilanteissa, sotien yhteydessä ja uutisoinnissa. *Photographs and History* syventää käsitystämme siitä, miten menneisyyttä ja nykyisyyttä voidaan ymmärtää valokuvien avulla. Kirja kuuluu julkaisusarjaan Cultural history – kulttuurihistoria. Sarjan julkaisut löytyvät osoitteesta <https://www.utupub.fi/>.

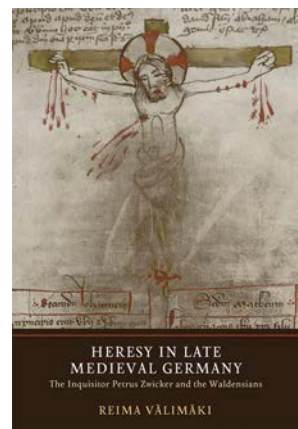
Marja Jalava, Stefan Nygård & Johan Strang (eds.) *Decentering European Intellectual Space*. Brill 2018.

Teos haastaa perinteisen aatehistorian, jonka keskiössä ovat olleet Euroopan johtaviksi ajattelijoiksi määriteltujen miesten kanonisoidut tekstit. Huomion kohteena on sen sijaan se, miten eurooppalainen intellektuellinen kenttä on rakentunut erilaisten keskustojen ja periferioiden välisissä vuorovaikutussuhteissa. Periferioita ja keskuksia tarkastellaan monitasoisina, muuttuvina ja ehdollisina rajattuina kenttinä ja positioina. Erityisen mielenkiinnon kohteena ovat itsensä perifeerisiksi kokeneiden toimijoiden kehittelemät strategiat ja käytännöt.

Reima Välimäki: *Heresy in Late Medieval Germany: The Inquisitor Petrus Zwicker and the Waldensians*. York Medieval Press / Boydell & Brewer 2019.

Teos on ensimmäinen syväluotaus erään myöhäiskeskiajan tärkeimmän inkvisiittorin, Petrus Zwickerin, uraan ja kirjoituksiin. Tutkimus perustuu laajaan keskiaikaiseen käsikirjoitusaineistoon ja esittelee uusia arkistolöytöjä. Zwicker kumppaneineen uudisti kerettiläisten kuulustelua ja harhaopista kirjoittamista keskittyen sielunhoidollisiin kysymyksiin vihollisen demonisoinnin sijaan. Zwickerin ja valdesilaisten tarina on myös myöhäiskeskiajan uskonnon ja kulttuurin kriisin tarina. Välimäen kirja etenee laajenevina kehinä inkvisiittorin kirjoittamisesta kohti lännen suuren skisman aiheuttamia pelkoja ja traumoja.

Namibian ja Suomen suhteet

150 vuotta

Marjo Kaartinen

Yksi heinäkuun lopulla rehtorikautensa päättäneen Kalervo Väänäsen merkittävistä strategia-avauksista oli laaja-alaisen yhteistyön käynnistäminen Namibian yliopiston kanssa. Hankkeessa on lukuisia osa-alueita, ja yksi niistä ulottuu myös historiaan. Sain mieluiseksi tehtäväkseni johtaa Namibian ja Suomen suhteiden historiaa uudelleenarvioivaa laajaa hanketta.

Pyysin heti alkuun hankkeeseen mukaan yleisen historian professorin Leila Koivusen, joka paitsi tuntee Afrikan historiaa erinomaisesti, myös tuntee Suomessa sijaitsevat merkittävät Namibia-kokoelmat. Meillä Suomes-

sa on etenkin lähetystyöntekijöiden tuomana moninaista esineaineistoa ja mittavat kokoelmat myös muuta Namibiaan liittyvää aineistoa, kuten äänitteitä ja tietysti valtavasti kirjallista aineistoa. Yksi hankkeemme tavoitteesta onkin saattaa mahdollisimman paljon tätä materiaalia myös namibia-laisten kollegoiden saavutettavaksi.

Suomen ja Namibian suhteiden lasketaan alkaneen vuonna 1870, jolloin ensimmäiset suomalaiset lähetysaarnajat, kuten heitä aiemmin kutsuttiin, saapuivat työkentälleen nykyisen pohjoisen Namibian alueelle. Aluetta kutsuttiin ennen Ambomaaksi. Nykyisin puhutaan yleisesti Ovambosta.

Suomen ja Namibian suhteet eivät ole rajoittuneet lähetystyön eivätkä laajamittaiseen kehitysyhteistyöhön,

Martti Rautasen lähetysasema. © Marjo Kaartinen

jotka pitkälti keskittyivät etenkin ensimmäisinä vuosikymmeninä juuri Ovamboon. Paljon muutakin on tapahtunut. Suomalaiset ovat olleet aktiivisesti mukana Namibian pitkässä itsenäistymisprosessissa niin virallisesti kuin epävirallisestikin, ja esimerkiksi suomalaisten varhainen yhteistoiminta SWAPON kanssa on vielä osin kartoittamatta.

Namibia, etenkin pohjoinen Namibia on muokannut pitkälti suomalaisten Afrikka-kuvaa – eikä tietenkään vähiten suomalaisten lähetystyöntekijöiden kotimaassa tekemän valistustyön kautta. Suomessa myöhempää kuvaa Namibiasta ovat rakentaneet erityisesti lukuisat tänne tulleet yliopisto-opiskelijat.

Ovambossa suomalainen vaikutus näkyy fyysisestikin, vaikkapa naisten perinteisessä essumekossa tai suomalaisten perustamissa kouluissa, lähetyksasemissa tai Selma Rainion sairaalassa. Hankkeemme Namibian yliopiston pää johtaja, tohtori Na-

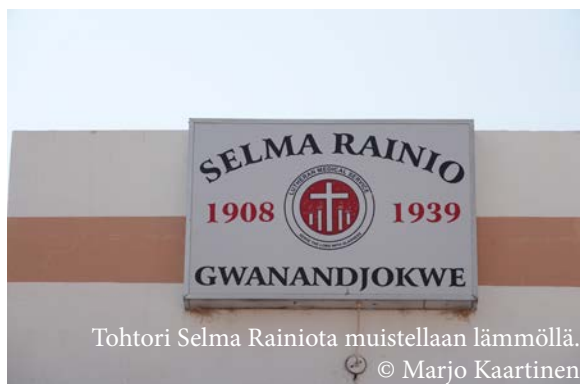
Hankkeen Namibian yliopiston tutkijakollegat Maria Caley (vas.) ja Napandulwe Shiweda, hankkeen johtaja UNAMissa. © Marjo Kaartinen

pandulwe Shiweda on itsekin monien muiden ovambolaisten tavoin itsekin suomalaisten rakentaman lukion kasvatti. Tutustuessamme vuosi sitten hankkeen matkalla Ovambon ”suomalaiskohteisiin” kävimme myös tutustumassa tähän kouluun.

Kuluvan vuoden suuri ponnistus hankkeellemme on suhteiden 150-vuotisjuhlat Namibiassa. Olemme tuottamassa juhlaan näyttelyn suhteiden historiasta, kirjan ja nettisivuston.

Jos olet kiinnostunut maiden suhteiden historiasta tai mistä tahan-

sa tematiikkaan liittyvästä vaikkapa opinnäytteen muodossa, ota ihmeessä pikimmiten yhteyttä allekirjoittaneeseen. Näin voit mielellään tehdä, vaikka et tietäisi aiheesta etukäteen. Meillä on paljon valmiita ideoita. Otamme mielellämme tiimiin mukaan kaikki halukkaat!

Tohtori Selma Rainiota muistellaan lämmöllä.

© Marjo Kaartinen

Muita tutkimushankkeita

Juuso Rekola

Reima Välimäki on projektinjohtajana tutkimushankkeessa *Muinaiset kuningaskunnat ja Venäjän perustajat: pseudohistoria ja historiapolitiikka 2000-luvun Suomessa*. Vuonna 2019 käynnistynyt, Emil Aaltosen säätiön rahoittama kolmivuotinen projekti tutkii Suomen ja sen lähialueiden varhaishistoriaa ja keskiaikaa koskevaa näennäistiedettä, joka on viime vuosina levinnyt laajalle erityisesti internetin kautta. Projektissa suomenkielisen internetin aineistoa vertaillaan venäjänkielisiin pseudohistoriallisiin keskusteluihin yhdistelemällä tietokoneavusteisia menetelmiä ja historiallista asiantuntemusta.

Kulttuurihistoriassa on lisäksi edelleen käynnissä useita aiemmin alkaneita hankkeita. Viime vuonna sai alkunsa dosentti Maarit Leskelä-Kärjen johtama monitieteinen tutkimushanke *Uuden etsijät. Esoteerisuus ja uskonnollisuuden murros modernisoituvassa Suomessa, 1880–1940*. Kolmivuotisessa hankkeessa tutkitaan, miten modernisoituvan Euroopan historiaa muokanneet esoteeriset ja okkulttiset virtaukset tulivat osaksi suomalaista kulttuuria ja sen sisällä toimineiden yksilöiden kokemaa todellisuutta. Hankkeessa tarkastellaan vuosisadan vaihteen uskonollista murrosta sekä modernin uskonnollisuuden ja suomalaisen kansallisidentiteetin muotoutumista.

Hannu Salmen tutkimushanke *Viraalinen kulttuuri 1800-luvun alun Euroopassa* analysoi kulttuurin virallisuutta 1800-luvun alussa modernin Euroopan syntyaikana. Projektissa tutkitaan sanomalehtiä, jotka vauhdittivat Euroopan kulttuurista ja teknologista kehitystä. Viraalisuuden ja kulttuuristen tartuntojen muotoja tutkitaan hyödyntämällä digitaalisten sanomalehtiarkistojen kokoelmia tekstinlouhinnan keinoin.

Salmen johtama, Suomen Akatemian rahoittama konsortio *Computational History and the Transformation of Public Discourse in Finland, 1640–1910* tutkii julkisen keskustelun muotoja, laajuutta, kehitystä ja kytkentöjä digitaalisin menetelmin. Turun yliopiston kulttuurihistorian tiimi on keskittynyt tekstien uudelleen käytön tutkimukseen, minkä tuloksena hankkeessa on saatu valmiiksi tietokanta *Text Reuse in Finnish Newspapers and Journals, 1771–1920*.

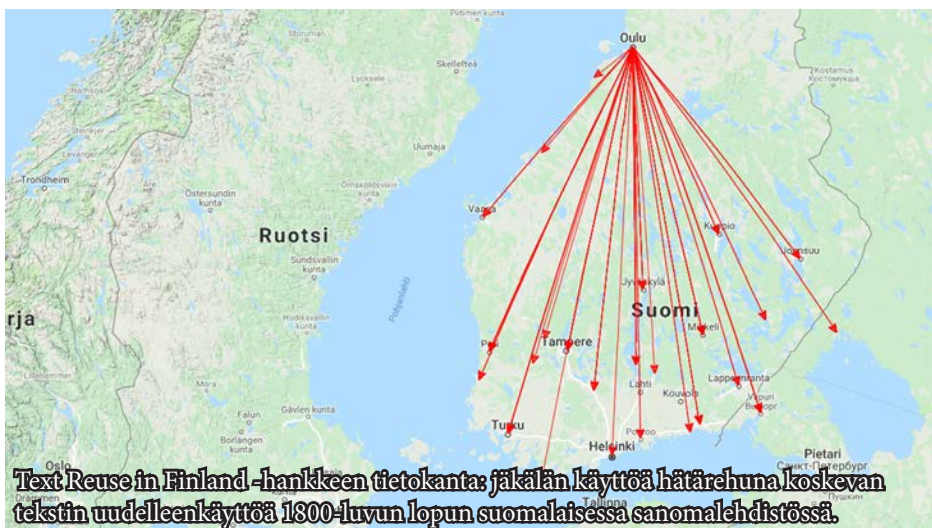
Hannu Salmi, FT Mila Oiva, FT Asko Nivala ja FT Otto Latva ovat mukana monikansallisessa hankkeessa *Oceanic Exchanges: Tracing Global Information Networks in Historical Newspaper Repositories, 1840–1914*. Projektissa tarkastellaan 1800-luvun globaalia informaation kulkua ja kiertoa, erityisesti tekstien uudelleen käyttöä ja käsitteiden siirtymää, koamalla yhteen digitoituja sanomalehtikokoelmia, joita on perinteisesti tutkittu ensisijaisesti kansallisissa viitekehysissä.

Tänä vuonna Marjo Kaartisen johtama konsortio *Profiling Premodern Authors* julkaisee tuloksensa. Hankkeessa selvitetään esimodernien latinankielisten tekstien tekijyyttä aina Cicerosta Petrus Zwickeriin. Hankkeessa yhdistellään perinteistä sisältö- ja kontekstianalyysia sekä koneoppimista, josta vastaavat tulevaisuuden teknologian laitoksen apulaisprofessori Filip Ginter ja apulaistutkija Aleksis Vesanto.

Digitaalisiin menetelmin menneisyyttä tutkii myös dosentti Asko Nivalan *Romantic Cartographies: Lived and Imagined Space in English and German Romantic Texts, 1790–1840*. Nivalan post doc -hanke osoittaa tekstinlouhinnan kautta aikakauden englantilaisten ja saksalaisten tekstien verkostoituneisuuden ja tilallisuuden. Tuloksista on koottu hankkeen verkkosivulle laaja geografinen kartta, joka esittää uutta tietoa keskuksen ja

periferian sekä urbaanien alueiden ja luonnonympäristöjen suhteesta ja yhteyksistä romantiikan aikana.

Työn alla on dosentti Kari Kallioniemen ja dosentti Kimi Kärjen hanke *Fasismien perintö populaarikulttuurissa*, jossa kysytään, miten ja miksi fasismien ja natsismin perintö ovat muuttaneet käsityksiä toisen maailmansodan vainoista ja näihin ideologioihin liitetystä elementeistä. Käynnistämisvaiheessa on myös dosentti Paavo Oinosen hanke *Audiovisuaalinen kulttuuri ja ajan sykliset rakenteet Suomessa 1920-luvulta 1990-luvun loppuun*, jossa tutkitaan sitä, kuinka sähköinen joukkoviestintä on muokannut suomalaista arkea, elämäntapaa ja ajallisia rakenteita. Lisäksi FM Pekka Kolehmainen liittyy vuonna 2020 Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskuksen hankkeeseen *Imposing Security: Gendered Gun Politics of 'Campus Carry'*.

Humanistien muutto Arcanumiin 2020

Juuso Rekola

Vuonna 2006 Turun yliopiston historia-aineet muuttivat Arwidssoninkadulta Sirkkalan kasarmille. Pehr Johan Gylichin suunnittelema, vuonna 1834 valmistunut talo ehti sitä ennen toimia muun muassa vaivaistalona, kasarmina, sotilassairaalana ja punaisten vankileirinä. Muutosta kirjoitettiin vuosien 2006–2007 *Kulttuurihistoria* NYT -lehdessä näin: ”Nyt suurin osa opettajista ja tutkijoista on vihdoin saman katon alla. Samalla toteutuu myös pitkäaikainen toive siitä, että koko historian laitos sijaitsisi yhdessä rakennuksessa.”

Nyt historioitsijat ovat samanlaisen tilanteen edessä, kun humanistien tiedekunta muuttaa Arcanumiin kesällä 2020. Laitoksen johtaja Marjo Kaartinen kertoo, että humanistien sijoittamiseen alakampukselle on useita syitä. Kansainvälisen koulun sijoituspai-kan lisäksi yliopiston tilaohjelma on supistanut yliopistojen tilojen määrää dramaattisesti, mikä koskee myös humanisteja: Sirkkalan tilat ovat huppeat, mutta siksi myös kalliit. Tavoitteena on luoda alakampukselle

laaja-alainen ihmistieteellinen keskitelmä.

Kaartinen toteaa, että erityyppisissä tiloissa on erilainen toimintakulttuuri, mikä voi vaatia totuttelua. Uusissa tiloissa humanistit voivat kuitenkin olla lähellä toisiaan. Opiskelijoiden kannalta Arcanum on yhtä lailla hyvä tila, sillä opettajat ja opetustilat ovat kahdessa kerroksessa saman katon alla. Arcanumin akustinen suunnittelu ja värikäs sisustus sekä vetäytymistilat saavat Kaartiselta erityistä kiitosta.

Arcanum on tällä hetkellä remontissa. Kalustuksen ja muuton on tarkoitus alkaa loppukevään ja alkukesän 2020 aikoihin. Kaartisen mukaan kulttuurihistorioitsijat ja muutkin ovat jo nyt alkaneet raivata tarpeetonta tavaraa hyllyistään ja kaapeistaan, ja tutkimusaineistoa on tarkoitus arkistoida asianmukaisesti. Vaikka remontista voi koitua haasteita, laitoksen johtaja näkee muuton positiivisena asiana – on ainutlaatuinen mahdollisuus saada lähes koko tiedekunta saman katon alle.

Tutkimuskeskukset

Kulttuurihistorioitsijat ovat mukana useissa monitieteisissä tutkimuskeskuksissa. Osa kulttuurihistoriaan läheisesti sidoksissa olevista keskuksista on toiminut jo kauan, mutta joukossa on myös nuorempia tulokkaita.

Centre for the Study of Storytelling, Experientiality and Memory (SELMA)

Kesällä 2015 perustettu SELMA on yleisen kirjallisuustieteen professori Hanna Meretojan ja kulttuurihistorian yliopistonlehtori Maarit Leskelä-Kärjen aloitteesta käynnistynyt monitieteinen tutkimuskeskus. SELMA tutkii tarinankerronnan, kokemuksellisuuden ja muistin välisiä keskinäisiä riippuvuussuhteita näkökulmista, joita useat toiminnassa mukana olevat tieteenalat ja myös taiteilijat tuovat mukanaan. Keskuksen tarkoituksena on tuoda yhteen ja entisestään kehittää jo olemassa olevaa narratiivisuuden, kokemuksen ja kulttuurisen muistin käsitteiden ympärillä käytyä keskustelua. Keskuksessa toimii useita tutkijoita ja ulkomaisia vierailevia professoreja. Keskuksen piirissä on syntynyt tutkimushankkeita, joita rahoittavat esimerkiksi Koneen säätiö, Suomen Akatemia ja EU. SELMA järjestää säännöllisesti avoimia tapahtumia ja opetusta sekä kehittää uusia tutkimuksellisia avauksia.

Turku Centre for Medieval and Early Modern Studies (TUCEMEMS)

TUCEMEMS tutkii esimodernia aikaa myöhäisantiikista aina 1700-luvulle saakka erilaisista historia-, kulttuuri- ja kielitieteellisistä näkökulmista. Tutkimuskeskus kerää yhteen useiden Turun yliopistossa toimivien aineiden tutkimusnäkökulmia ja tutkijoita ja luo heille mahdollisuuden uusien näkökulmien ymmärtämiseen. TUCEMEMS organisoi yhteistyötahojen kanssa vanhojen aikojen opintokokonaisuutta, joka käsittelee ajanjaksoa esihistoriasta uudelle ajalle saakka. Vanhojen aikojen opintokokonaisuus on vapaa sivuaine kaikille Turun yliopiston opiskelijoille.

Centre for the Study of Christian Cultures (CSCC)

CSCC on yksi humanistisen tiedekunnan tutkimuskeskuksista, jonka toiminnassa kulttuurihistoria on aktiivisesti mukana. Keskus kerää yhteen erilaisia humanistisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia kristinuskon tutkimukseen ja pyrkii kehittämään yhteistyötä näiden välillä. Esimerkiksi politiikan, aatteiden, taiteiden, kulttuurin ja talouden suhteet kristinuskoon ovat kaikki CSCC:n tutkimusaiheita. Tutkimuskeskuksen toimintaan kuuluvat kuukausiesitelmät, kansalliset ja kansainväliset seminaarit ja konferenssit sekä laajemmalle yleisölle suunnatut paneelikeskustelut ja luennot. Syksyllä 2019 CSCC järjestää kristinuskoon ja taiteeseen keskittyvän seminaarin.

The International Institute for Popular Culture (IIPC) ja The European Popular Culture Association (EPCA)

IIPC on monitieteinen populaarikulttuurin historiaan ja nykyilmiöihin keskittynyt tutkimusinstituutti, jota johdetaan osin kulttuurihistorian oppiaineesta. Instituutti on kansainvälinen keskus, jonka julkaisut, esitelmät, tutkijavierailut ja projektit edustavat mahdollisimman laajasti Turun yliopiston HKT-laitoksella tehtävää populaarikulttuurin tutkimusta. IIPC haluaa määritellä populaarikulttuurin tutkimuksen mahdollisimman laajasti ja kansainvälisesti. Sen toimintaan liittyy vahvasti myös eurooppalainen populaarikulttuurin tutkimusorganisaatio EPCA, jota johdetaan Turusta. Järjestö järjestää vuosittain ympäri Euroopan EUPOP-konferensseja, joihin toivotaan mukaan myös kulttuurihistoriasta kiinnostuneita opiskelijoita ja tutkijoita.

Lisätietoa:

<https://selmacentre.wordpress.com/>

<http://csc.utu.fi/>

<http://tucemems.utu.fi>

<https://iipcblog.wordpress.com/>

<https://epcablog.wordpress.com/>

Riitta Laitinen in memoriam

Kulttuurihistorian dosentti Riitta Laitinen kuoli ankaraan syöpään Lucianpäivänä 2018 sairastettuaan kesästä 2017 saakka. Riitta oli kuollessaan 53-vuotias. Riitta syntyi Kurussa 12. maaliskuuta 1965, ja hän valmistui ylioppilaaksi Ruoveden lukiosta 1984. Turun yliopistoon hän kirjautui seuraavana vuonna. Vaihtokokemusten kautta hän kiinnostui Amerikan alkuperäiskansojen ja erityisesti navajo-kulttuurin tutkimuksesta, jota hän jatkoi väitöskirjassaan vuonna 1999.

Riitta oli kantava voima oppiaineessa jo varhain, ja hän toimikin saatuaan dosentin arvon vuonna 2002 useissa opetus- ja tutkimustehtävissä. Riitta tutki urallaan erityisesti ympäristö- ja kaupunkihistoriaa, materiaalista kulttuuria, kulttuurien tilallisuutta ja tilallisia käytänteitä. Hänen kiinnostuksensa ja työnsä olivat laaja-alaisia. Riitta pyrki tuomaan tutkimustaan esiin laajoille yleisöille ja tuomaan esille tutkimuksissaan yhteiskunnan vähäosaisia ja hylättyjä, mikä heijasteli hänen yhteiskunnallista valvutuneisuuttaan. Hänet muistetaan myös helposti lähestyttävänä väitöskirjantekijöiden ohjaajana ja aktiivisena seminaarien suunnittelijana.

Riitta suhtautui tutkimukseen intohimolla, mutta hän antoi aikaa myös muulle. Hän harrasti muun muassa maalaamista, valokuvausta, liikuntaa, ruoanlaittoa ja matkustamista. Käsitöiden tekemisestä hänellä oli muodollistakin koulutusta. Oppiai-

neen talonbändissä, Kasarmin valossa, hän lauloi jo yhtyeen alusta asti. Riitan laaja-alaisiin kiinnostuksenkohteisiin kuuluivat Bob Dylan, Doctor Who, saksankieliset dekkarit ja tee. Teetä juomassa hänet tavattiin säännöllisesti kulttuurihistorian kahvihuoneessa, jossa hän kertoi avoimesti kuulumisistaan ja jonne hän jätti mittavan teekoelman.

Riitta tunnettiin myös jalkapallofanaatikkona. Ylitse muiden hänelle olivat sydäntä lähellä West Ham ja FC Inter. Viimeisenä, vaan ei missään nimessä vähäisimpänä perhe oli Riitalle tärkeä. Hän rakasti viettää aikaa perheensä parissa, erityisesti kesämökillään Orivedellä, jossa hän sai viettää myös viimeistä kesäänsä. Riitasta jää oppiaineen väelle mieleen erittäin positiivisia muistoja. Hänet muistetaan rehellisenä, välittömänä oman tiensä kulkijana, joka eli elämänsä täysillä aina loppuun asti.

Teksti perustuu Kulttuurihistorian blogissa 3.2.2019 julkaistuun muistokirjoitukseen.

XXVI Litzen-luento

Juuso Rekola

Vuonna 1993 kulttuurihistoria aloitti vuosittaisten Litzen-luentojen järjestämisen oppiaineen ensimmäisen professorin, Veikko Litzenin 60-vuotispäivän kunniaksi. Vuoden 2018 Litzen-luennon piti 30.11. professori Tim Hitchcock otsikolla *Macroscopes and Microscopes: Computer Assisted Close Reading of Historical Texts*.

Tim Hitchcock on digitaalisen historian professori Sussexin yliopistossa Brightonissa, Iso-Britanniassa. Hän on tutkinut laajasti sukupuolisuuden, seksuaalisuuden ja köyhyyden historiaa 1700-luvun Lontoossa. Hitchcock on ollut mukana kehittämässä useita historian tutkimuksen digitaalisia pal-

veluja, joiden avulla hän havainnollisti hyvin digitaalisten menetelmien käyttöä.

Hitchcock puhui Janus-saliin saapuneelle runsaalle kuulijajoukolle mielenkiintoisella tavalla siitä, kuinka kirjasto ja arkisto instituutioina ovat vaikuttaneet tapoihimme tehdä tutkimusta. Nykyään digitaaliset menetelmät ohjaavat osaltaan tutkimustyötä. Hitchcock totesi, että humanistien on muuttuvan teknologian edessä kysyttävä uusia kysymyksiä siitä, miten tutkimusta tehdään ja kuinka vanhoja toimintatapoja voidaan päivittää nyky aikaan.

Brittiprofessori kannusti tutkijoita pohtimaan, miten saada tietokoneet vastaamaan sellaisiin kysymyksiin, joista tutkijat itse ovat kiinnostuneita. Jokaiseen tutkimukseen voidaan Hitchcockin mukaan löytää digiavusteinen metodi, mutta ensin on oltava

kiinnostava tutkimuskysymys. Hitchcock siis palautti esityksessään tietokoneavusteisen tutkimuksen niihin perimmäisiin kysymyksiin, jotka koskevat myös perinteistä historian tutkimusta.

Luennoitsija esitteli yleisölle Old Bailey -projektiaan, joka perustuu Lontoossa vuosina 1674–1913 tallennettuun oikeudenkäyntiaineistoon. Sivusto on esimerkki virtuaalisesta ympäristöstä, jossa suuria datamääriä voidaan tarkastella teksti- ja data-analyysin keinoin niin makrotasolla eli suuressa mittakaavassa kuin mikrotasolla yksityiskohtaisesti. Hitchcock osoitti, kuinka tällainen tietokoneavusteinen analyysi ohjaa tutkijaa tarkastelemaan tekstejä asiayhteyksissään, mikä on olennaista kaikessa historiallisten tekstien tutkimuksessa.

Teksti perustuu osittain Heidi Kurvisen blogitekstiin *Digihistoriantutkijat tapasivat Turussa. Tiivis kavalkeidi uusimmista tuloksista ja käynnistyneistä projekteista*. Kulttuurihistoria nyt! –blogi, 11.12.2018.

Syksyn 2019 tapahtumia

Opiskelu

Opetus alkaa maanantaina 2.9.

Historian uusien opiskelijoiden
orientaatioluento
ti 3.9. klo 14, Pha1

Uusien opiskelijoiden grillijuhlat
ti 3.9. klo 16, Sirkkala

Seminaarit ja luennot

XXVII Litzen-luento
pe 29.11.

Muuta

Aboagora 2019: Earth
21.–23.8.

Turun kirjamesut
4.–6.10.

Historiantutkimuksen päivät Oulussa
24.–26.10.

Jatko-opiskelijoiden tutkimuspäivät
pe 20.9.
pe 18.10.
pe 15.11.
pe 13.12.

Kulttuurihistoria
Kaivokatu 12,
Historicum 3. krs.
Sirkkalan kasarmi
20014

Toimisto: Erja Aarnio
+358 29 450 3973
+358 50 346 1947

<https://www.utu.fi/kulttuurihistoria/>
<https://kulttuurihistoria.wordpress.com/>
<https://twitter.com/kulthist/>
<https://www.facebook.com/Kulttuurihistoria-Turun-yliopisto-112339585489588/>